

1986

1 აპრილი

საქართველოს
განათლების
მინისტრის
გამოცემის
სამსახური

საერთაშორისო პეი

ISSN 0321—1509

5
1986

3. ზენზიურის ფორმ

„საქართველოს ქალი“

საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის
უოკულოვიური საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და მხა-
ტერულ-ლიტერატურული ჟურნალი.

«САКАРТВЕЛОС КАЛИ»

Ежемесячный общественно-политический
и художественно-литературный журнал
ЦК КП Грузии.

ნაზი კილასონი

გაგრაჟვეპული პიისი

გარდასულ ექვსი წელში კი არა —
გამოძალადება ჩიტის წკრილში.
განა სიკვდილის ღრუბელთა ცვენამ —
გაიმართლა ყვავილთა ფრენამ.
ლურჯი ღილილი,
მთრთოლვარე ნუში
შეყვარებული გვეჯრება სულში.
რტოებში ბარტყამაც აიღდა ენა:
„ნუშე განგვიცდია ნამცეცი წყენა“...
და რაკი პალნარს ქარიც არ უტევს,
ჩვენი მადლობა
მაისს!

სალუტებს!
ჩვენი მადლობა მღელვარ ტრიბუნებს
მშვიდობის სიტყვით გულმონილულებს!
ტურფა ყაყაჩო, შარად მზისფერი
შეღიმებული პაგიტ გვიცქერის:
როს აგრეცინებულ სსოვლის ბრძანებით
დროშებს ჰკოცნიან ვეტერანები,
და სამშვიდობო ღულზე-ვედრებით
ცაში ფართქალებს ჩვენი მტრედები!
დიდება შენდა, დღევ გამარჯვების
ციხეფრ პლანეტას მზედ რომ აწნდები!
თაყვანი შენდა დედის ცრემლებო,
სევდის ტბორებო, ძნელ საცქერლებო,
ახდენა შენდა გამძლე ლოდინო —
ხელს გადაშლილი შვილის ლოცინო...
ჩვენ ზომ უკვდავი გარნიზონებით
მარადიულში განვიზომებით!
... დელავს მაისი,
ზღვას ვერ აკავეს:
შიში ნუ გაქვითო, უნებოს ვარსკვლავებს.
მშვიდობა სივრცე უკიდვანო,
მშვიდობა კაცნო, ყოველ თქვენგანო.
არ ვნახო ბალიც ატრეპული,
იყოს ღმირითან დაწველებული.
იყოს სამყარო გაცინებული,
მძიმე ღრუბლებთან აცილებული.
მიწავ, ღალანავ: აქეთ-იქეთის
აღმოაცენ თხელი სიკეთის!
როს ცისარტყელა ცას დაბჯენია
სიკეთე ჩვენი გადამრჩენია!
და დასტურს გვაძლევს დედა-ბუნებაც:
არ ვნახო კაცთა დამაბუნება!
და გამარჯვებულ მაისის მიზნად
ადაშიანო! იყავი ფხიზლად!

მ. იაქოშვილის ფოტოგრაფია.

საქ. სსრ. კ. მარტოვი

ორი სპეზარო, ორი პოლიტიკა

რომელ კაცობრიობის მომავლისთვის მტად სასუსაგებ ეტაპზე ცხოვრობს ახლანდელი თაობა. დავიკრებულ მეთივლეს მოცხადება, რომ ბოლო ათწლეულების მანძილზე ბევრმა გლობალიზმმა მსოფლიო პრობლემამ იჩინა თავი. ღელს თუ არა ზედალ საპრობლემის მთელი და მოწერებაზე სკიდალბა.

მაგრამ არის ამ პრობლემათა შორის ყველაზე უმწავესი და უპირატესი — ომისა და მშვიდობის პრობლემა. გეოგრაფიკულ ვერსიონს მისი პოლიტიკური ვადრეკება დაემატა. სკკ XVII სურობის დოკუმენტებში უაღრესი სიღრმით გახსენებულია ამ პრობლემის მთელი სოციალური და პოლიტიკური არსი, ახლანდელი თაობის ვადრეკები სასუსინგებლობა მის წინაშე.

იმპერიალიზმი კაცობრიობის მესამე მსოფლიო ომს უკედის. მისი გამანადვრებელი ვირგალი ყოველ წუთს შეიძლება გამძვინვარდეს. აღმართის გენის მიერ შექმნილი საუყუნის საოცრება — ბირთვული იარაღი შეიძლება ამჟამმდელს და შენაწივზე დოაღუნის, სოციალურ, საუკუნეების მანძილზე უპრობლემა ცივოვლიცია. მცენერებლად დამუშავებული კონცეფციით, ამ ომში აღარ დარჩება არც დამარცხებული და არც დამარცხებელი.

ყოველ დღე, გამაღებული შეიარაღების ახლანდელი ტენდენციის პირიზმები, კიდევ უფრო საშიშა და შეზარაზებს ხილს გეოგრაფიკულ დღის პერსპექტივას. ჩვენი დროის მეცნიერობისა და ტექნიკის მწვერვალა საოცრებანი იმპერიალიზმსა დღემამწე აღმართის, როგორც ბიოლოგიური არსების საბოლოო მოსამოსის საშაზარტო ჩაყენა, ყველაზე ტრაგიკულ, პოლიტიკურად ამოჩართულ პერსპექტივას იღებს კომისიის მთავარიზაციის პერსპექტივები, საშხედრო-ტრაგედიული ლიდერობის მოპოვების დიქტარია, რომელსაც ამერიკის შეერთებული შტატების აღმინისტრაცია და პენტაგონი აღვანა.

რა თქმა უნდა, ასეთი პათოლოგიური მონებე ნაკარზავთა კლასობრივი ეგოიზმით, კაპიტალისტურ საუკაროში გამაგრებულ ელიტის გამიღვრების მართი. დიას, ასეთი დამუშავებული, შეუწერარებელი წინააღმდეგობებით ცეცება კაცობრიობა XXI საუკუნეს.

თანამედროვე სავთაროისო ცხოვრების სპეციფიკა ისეთია, რომ ვერ ვერხდება გვერდი ავტომატო საშხედრო-პოლიტიკურ ასპექტს. ამ ყველაზე ცნობილი უკაცის დამწერება მოგვხდებოდა. 60-იანი წლების დასაწყისში, თავისი პარტენდერობის დასასრულებს, გვეჩვენება ეუზენაყერბა ვაფორბილა თანამედროველნი — არ ავოლოდენ კეუვის საშხედრო-სამწერელო კომპლექსის ნების, თორე ამერიკის მთავარიზმის, საშხედრო ხარქების ტალა წავეკავს. არ დავტერებს ყოფილ პრეზიდენტს, და მისი სიტყვა ახდა. ამერიკის შეერთებული შტატები თანამედროვე მთავარიზმის ცენტრად ვადაქცია. წარმოადგინეთ კეუვის აღმინისტრაციის მთელი უფერებრება: სულ რაღმდენე წლის მანძილზე საშხედრო საპირიზმებზე, უწინარესად კომისიის მთავარიზაციებზე დაიხარება ერთი ტრადიციული დოქტრინა. 1960 წელს შედგებულ შტატების საშხედრო ხარქი შეადგენდა დაახლოებით 45 მილიარდ დოლარს, 1986 წელს კი — თითქმის 800 მილიარდ დოლარზე. 1500 საშხედრო ბაზა და ობიექტი გაჩინა ამერიკის მსოფლიოს 82 კუთვანში.

საშხედრო ამბიციებს გამოეყვანებოდა ამერიკის იმპერიალიზმი არ ფარავ ნაწილი პოლიტიკურ ზრახვებს: ვანერტობის მმართველ წერებს სწავლით, რადეკ არ უნდა დავუდეთ, მოაოგრო ლიდერობა მსოფლიოში, გამაღებული საშხედრო შეიარაღებით მთავარი მსოფლიოში ვაუფოვდ ბაზრობას. იგი ხელს არ იღებს კაპიტალიზმის „იხსნელისა“ და მსოფლიო ევანგელის პრეტენზიებზე. არის მთელი მხარე: კისრულობს რა ასეთ როლს, თანამედროვე იმპერიალიზმი სოციალიზმს, როგორც საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ სისტემებს, აცხადებს საზოგადოებრივი ვანგარების „ანომალიად“, როგორც ყოველგვარ ბორიტებს წყაროდ. კომუნისმის წინააღმდეგ გამიცხადებული „ვანგარისული ლაშქრობა“.

და ჩვენი დროის კიდევ ერთი თავისებურების შესახებ: თანამედროვე მთავარიზმში პარდაზარ ვადამლაროვლია, შეზარდილია ანტიკომუნიზმის იდეოლოგიასთან, რომელიც თეორიულად სასარდღებს საშხედრო-სამწერელო კომპლექსის აღვიარისნილ ანტისპიკოთა კამანისა, ამართლებს აგრესიისა და ვანტერების კურსს, რომელსაც დასაულებლის მთავარიზმული წრებში აღვანა. მყოფედ, ყველაფერი ეს კეთდება იმისათვის, რომ თუ თვით პრეზიდენტ რეიგანის სიტყვებით ვიტყვით, პოლიტიკურ მწინააღმდეგებს (ე. ი. საშტოთა ვანკარს) ყოველ ღამეს ეძინოს შიშის ღანდებით.

ახლათ, ყველაზე დიდი საშიშროება, რომელსაც ახლა იმპერიალიზმი უზაადებს კაცობრიობას, ეს არის კომისიის მთავარიზაციის პარგარბა. შეუდგებელია უფრო ვაუფდმართებულად, შენაწივული ცინიზმით წარმოიდგენო მთვლია, ვიდრე ეს ე. წ. „სტრატეგიული თავადების ინიციატივის“ რეიგანისული კონცეფციია. მას წარმოგვადენს, — არც მტერ, არც საუბელი — „ინიციატივის ვანარად“, ბირთვული კატასტროფისგან კაცობრიობის ხსნის მოდელად. სინამდვილეში „სტრატეგიული თავადებით ინიციატივა“ სხვა არა არის, თუ არა ახალი კლასის სტრატეგიული, პარტული დარტუმის იარაღს შექმნის პარგარბა, „ვანკრეკაციითის ომისათვის“ მზადება. საოცარია, ვისი ვაბიარბოება შეიძლება მართკ იმით, რომ მას მიაწეოს „თავადებით ინიციატივის“ იარაღები!

ასეთია ჩვენი დროის სინამდვილე. და პარტია ამ მოვლენებს პირიტილად, საკადრის შეფასების აქლეს. მართალია, არსებობს ბირთვული ომის რეალური საფრთხე, მაგრამ არასოდეს არ ყოფილა ომის თავიდან აცილების ისეთი მტაციე წანამდებრები, როგორც ეს ახლა არის.

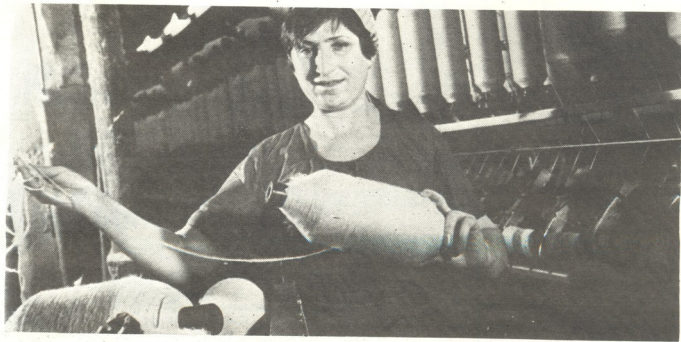
სავთაროისო ვითარების ვაქანსალების კონსტრუქციული პარგარბა ჩამოკლებულია სკკ პარგარბის ახალ რეივაციებში, დავარტებულობა, უსტიტ მექანიზმი ვაღმეცხადება სკკ ცენტრალური კომიტეტის ვენერალური მდენის მ. ს. გორბაჩოვის 1986 წლის 15 იანვრის ვანცხადებაში. საშტოა ხელმძღვანელების ვანცხადებები ვაფოლისწინებულ აქციების პარტის არსი, რომ „შეპისმავლად შეუწუნო ხელი სავთაროისო ვითარების ვაუჭრებისთვის. იმინი ვანკარზავთა აუცილებლობით — ვაფცხადეთ ნეგატორები, კონფერაციაციული ტენდენციები, ბოლო წერებში რომ ვაფცხადებ, ვაკვადეთ ვა, რაზა შეიცეკვის ვამაღებული ბირთვული შეიარაღება დღემამწე და არ ვაფრცელეს იგი კომისიში, სავთრად შემცრდეს ომის საშიშროება. სახელმწიფოთა ურთიერთობის ვანუფოდ კომპონენტად დამკვიდრდეს ღნობა“.

მ. ს. გორბაჩოვი.

საშტოა ხელმძღვანელების მიერ შემოთავაზებულ წინადადებათა კომპლექსი მზანად ისახებს თანამედროველად, ეტაპობრივად, იხე, რომ არ დავარდლებს რომელიმე მხარის ეროვნული უშიშროების იტერესები, 2000 წლის დამდეგს — XXI საუკუნის დამდეგს კაცობრიობა შეეცდება მშვიდობიანი ციოთა და კომისიის, რომ მას არ სტანავდეს ბირთვული, კიშორი და სხვა სახის იარაღთ მოსაბის შიში. ამ პარგარბის რეალიზაციის მესამე ეტაპზე, 1995-1999 წლებში დღემამწე აღარ უნდა დარჩეს არც ერთი ბირთვული ბოში. ეს პრაციცია, საშტოა ხელმძღვანელების პართ, უნდა დავაფრცენდეს უნივერსალური სავთაროისო მორგებებით, რომ ეს იარაღ აღარაოდეს აღარ ადღეს.

სკკ XVIII სურობის დოკუმენტებში, მ. ს. გორბაჩოვის ვამოვლელსა და ვანცხადებულს ჩამოკლებული დებულებები და ადებები სავთაროისო პოლიტიკის დარტე 80-იანი წლების საშხედრო პარგარბა. კაცობრიობა დიდ იმედებს უკავშირებს მას.

მ. შხაპამი,
პოლიტიკური მიმოხილველი.

ათას ექვსას თითისტართან

თბილისის სართავ ფაბრიკაში მრთველი მარია მამყავილი ვიკითხე.

— მარია, ამ კვირაში მეორე ცვლაში მუშაობ, — მითხრეს ადგილკომში, — თუშლა დავერქვათ, აქვე ახლოს ცხოვრობს და მოვა.

— ნუ შეაჩუხებთ-მეთქი, — მოგდა ვამუზბინე.

მაგრამ, რადგან ცვლის დაწყებამდე თითქმის ორი საათი კიდევ იყო დარჩენილი, მაინც დაურეკეს, შესმინების მიზეზი აუხსნეს და ფაბრიკაში მოსვლა სთხოვეს.

ოთახში ახალგაზრდა ქალი შემოვიდა. რატომღაც ვიფიქრე, რომ იგი მარიაში იქნებოდა. მართალი აღმოჩნდა. ერთმანეთს გაეცინათ, მაგიდას მიუვსხედით. ვთხოვე გამგნა თავის ცხოვრებაზე.

ლგოდების რაიონის სოფელ ლელინში დაიბადა. იქვე დაამთავრა საშუალო სკოლა. გულმა ქალაქისკენ გამოუწია. თბილისში ჩამოსულმა სართავი ფაბრიკის პროდუქტებით, სასუქლიანად ეუფლებოდა მარიაში არჩეულ პროფესიას, რადგან კარგად იყო, რომ იქ წასწავლა-მოსმენილი სახალხო შრომის საქმიანობაში დასჭირდებოდა.

გარეშე თვალისათვის და საკმეში გავრკვეული კაცისათვის მრთველის ხელობა ერთი შეხედვით ადვილად შესასრულებელი იყო ჩანს. მაგრამ, საკმარისია ერთხელ მაინც ჩაიაროთ სართავ მანქანებთან და უმაღლეს დარწმუნდებით ამგვარი აზრის მცდარობაში. წარმოდგენით, რამდენიმე მეტრი სიგრძის ურთულესი მანქანა, რომელზეც

ერთდროულად სამას ოცამდე თითისტარი ბრუნავს. ახლა თითოეულ მათგანს უთავლავჯერ შევლებული ფხიზელი მზერა, ჩაწყვეტილი ძაღის გადამა, გაჩერებული თითისტარის ამოძრავება, დავილილი ბოხინისა და ნართით ასეხული თითისტარის ახლეთ ნეცვლა! მანქანის „წერილმანი“ შეკრუბა, — ესეც შენი მრთველის ერთი შეხედვით თითქოსდა შედარებით ადვილი, მხოლოდ ქალისთვის გამოგონილი ხელობა!

მაგრამ, როგორც მარიაშია მითხრა, მას არასდროს უფიქრია ფონს იოლად გასვლა, არასდროს ცდილა მხოლოდ ადვილად გასაკეთებლის მიხედვით, რადგან მშრომელ და პატიოსან ოჯახში გაზრდილს კარგად ესმოდა, რომ ცხოვრებაში იოლისა და მარტივის გვერდით ძნელი და რთული გარემოც ხშირად იქნებოდა. ამიტომაც აღმაინი დღენიდანვე მზადყოფნაში უნდა იყოს იმ ცხოვრებისეულ სიმწველეთა დასაძლევად.

ასე დასძლია მარიაშია პირველი სინდნელები თბილისის სართავ ფაბრიკაში მისვლისას. ოსტატ-დამრიგებელ მოწინავე მრთველი ლამიანა ჯეირანაშვილი ჰყავდა, ვისგანაც პრაქტიკულად ბევრი რამ შეისწავლა. სულ მალე იგი დამოუკიდებელ მუშაობის ნებასთავა მისცეს.

იმ წლებში კომუნისტური პარტიის წევრი გახდა; თბილისის საქალაქო საპოლის დეპუტატად აირჩიეს.

ამ წლებში ჩატარა შრომით ასპარეზზე მოპოვებული წარმატებები, — მეგრულ ხელოვნების გველა-უადრებულების სამწვერავრ წელიწადში შესრულება, შრომის დიდების

III ხარისხისა და „საპატიო ნიშნის“ ორდენები, სოციალისტურ შეჯიბრებებში გამარჯვებულისა და ხუთწლეულის დამკვერლის სამკერვე ნიშნები, საქალაქოლოს პროფსაბჭოს საპატიო სიგელი, ფულადი პრემიები.

შრომისმოყვარე, გუადილიმა მრთველმა მეთერთმეტე ხუთწლეულის გვეგმა შარშან აპრილში შეასრულა. მარიაშის ეს მიღწევა ერთგვარი ზამკველვეი გახდა მისი კომპლექსური პრიადის დანაჩენი ცხრა მრთველისა და მომხსენლისათვის. სხვანაირად არც შეიძლება, რადგან ერთის წარმატება და სახელი, აუცილებელი სასიკეთო ორიენტირის მდებარე მის გვერდით მომუშავეთათვის.

წლების განმავლობაში დარგოვილმა გამოცდილებამ გააბედინა სახელოვან მრთველს ახალგაზრდა თანამოსაქმეების ღირსეული დამრიგებელი ყოფილიყო. ახალბედები მარიაშის რჩევა-დარიგების წყალობით მუშაობაში პირველ წარმატებებს აღწევდნ.

— სასურველი და იმედიათ ცვლის მომზადება თითოეული ჩვენგანის ვალია, — ამბობს მარიაში, — მათს შემუშავებარე ჩემი წარსული მასსენდება. სასწავლებელთან მოსულ ახალგაზრდებს დიდი ყურადღება, დახმარება და ხელის შეშელება სჭირდებათ. ამიტომ არავფერს ვიშურებ მათი გამოზრდისა და პროფესიული დოისტრებისათვის. მხოლოდ ამავედარ არის შესაძლებელი საკუთარი სინდისის კომპანალად დგომა, ყველაშათის თვალის გასწრება.

მარიაშის აზრით სამომავლო ღირსეული და სახურველი ცვლის მომზადებისათვის

იმის გაკეთება არის აუცილებელი, რაც ასე ნათლად ჩამოაყალიბა საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის პირველმა მდიანმა ჯუმბერ პატიაშვილმა რესპუბლიკის კომუნისტთა XXVII ყრილობაზე: „უკველ დარგში უნდა დავამუშაოთ უპასუხისმგებლობის წინააღმდეგ ბრძოლის, შრომის დისციპლინის, ყველა საფეხურის კადრების პროფესიული მომზადებისა და გადამზადების მართვის კარგად მოფიქრებული სისტემა“... — აი მხოლოდ ამის შემდეგ შეგვიძლია თამაშად ვისაუბროთ ერთ-ერთ უმოკრესზე — ნაწარმის ხარისხზე.

საქართველოს კომპარტიის 27-ე ყრილობის მონაწილეს ძალზე აწუხებს ჩვენი სახელისო საქმიანობის განმსაზღვრელი უნიკალური ნაწარმები ფაქტორი-ხარისხი. გამოვდივართ მხოლოდ იმის გაზრდილი მითხრობით, რომლებსაც ისინი მუსუბუქი მრეწველობის მუშაკებს უყვარნენ.

— არც გაუმტკუნებათ, ამბობს მარიამი... ამა მითხრობი, კობახი, სადღეისო მოდის შესატყვისად ჩავმა-დახურვა ვის არ უნდა! ჩვენ კი, რომლებსაც სწორედ ის ჩასაცემდე დასაბურთ უნდა ვაქანძროთ, ჯერჯო სათანადოდ ვერ ვაკმაყოფილებთ მომხმარებლის სურვილებს. რა დასამალია და დახლებელ გამოვინელ ჩვენივე წარმოების საკონტაქტო არსულ ბევრი მუშტარი ჰყავს. ურდადულობა უპირატესობას ისევ და ისევ უტყობის ანიჭებს, რადგან იმუხრო გაიცილებთ მოდერია, კობახი და მოდერნიზმი, აი ჩვენც რომ ყველაფერი ისეთი მომდომებით, იმეგარის ხარისხის გაკეთით, როგორც ტრიკოტაჟის ცალკეულ სახეობათა ნაწარმზე ვიტყვი, ამინ მყოფდელი ნაღებებია ფიქრით უცხოურზე, რადგან იგი სამაშალოსთან შედარებით ბევრად ძვირია.

— საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის 27-ე ყრილობის პოლიტიკური მოხსენების ის ადგილიც მინდა ვთქვათ, სადა ნათლად პირდაპირ არის ნათქვამი თითოეულ მშრომელად აღიანიზება — მითხრა მარიამმა. ყოველმა მუშაკმა მაქსიმალურად უნდა ილუქოს პროდუქციის ხარისხის ძირითადი გაუმჯობესებისათვის. ეს ამოცანა თითოეული კომუნისტის, საბჭოთა ადამიანის, ყველა იმითი საქმე უნდა გახდეს, ვინც პატივს სცემს თავის პარტიას, ვისთვისაც სულერთი არ არის საწარმოს, დარგის ღირსება, ჩვენი სამშალოს ღირსება.

და მე ვირწმუნე, რომ სწორედ ასეთი გახლავთ მარიამ მამაკაშვილი, 1985 წლის საქართველოს რესპუბლიკის სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი.

ყრილობის შემდეგ მოწინავე მრთველს ახალი საზრუნავი გაუჩნდა. მისი ფაბრიკის მზა პროდუქციას-მალდახარისხიან ბამბის ნართს მოუმიწოდებდა ელის რესპუბლიკის ჩვენივე საწარმო, სადაც ხელმადლი მუშაკები დაამზადებდნენ ნაყოფიერად მოხატულ ტრიკოტაჟის სტეკდასხვა ნაწარმს.

ამხეტის რაიონი, სოფელი ყვარულყვავი. „ჯარისკაცის სახლს“ — ასეთი მისამართით დღესაც მოდის მისაღები ბარათები, წერილები, დეპეშები. გამარჯვების დღეს — 9 მაისს ულოცავენ ადამიანები, რომლებსაც ტელევიზიიდან, რადიოდან ასსოფი, ამ თავად უნახავთ, ყვარულყვავლებმა როგორ აღადგინეს „მკედრითი“ პატარა, ორთახიანი სახლი, რომელიც 1941 წელს უპატრონო ჰბუქა და დავით ხაფილაშვილმა გამოკეტა, გასაღები ჯიბეში ჩაიღო და სამშობლოს დასაფრადებ გაქაჟა სწორებს.

1941 წლიდან 1975 წლამდე ელოდა პატრონს უიღბლო სახლი. ამ ხნის მანძილზე არ ღირსებია სტუმარი, არ განუდია სიხარული, მისი ბუხრიდან არ ასვლიდა კავშილი... სეჟამდე და ვარამა აჯობა, ღირს და ქარწიშამდე დაჯობა, სორმაჟმა დაუღწია კრამბი, ეკალ-ბარმა გადუარა და ხავსი მოედო. ეკალბარმა-სადიარ სახლი მალე ჩაიქცეოდა, მაგრამ 1975 წლის გაზაფხულზე, მარტის ერთ მუშევრზე დღეს მწერალი ვალერიან ჩკუარიშვილი შეუძღვა თანასოფელებს იმ ნაოსნო გზოში, დიაკაიწეს სახელობით და... წაასცევად გამზადებული პატარნდაკარგული სახლი მკდრდებით აღადგინეს. ხელახლა გაღახურეს კარ-მიღამო გააღმაჟეს და სიცოცხლე დაუბრუნეს.

1975 წლის 8 მაისს ამხეტის რაიონში მარტის რაიონი ატებოუსებზე გატრული წარწერები იუკუნდინენ, 9 მაისს დიდოს 11 საათზე გაპატებებით ყვარულყვავში „ჯარისკაცის სახლის“ გახსნის ზეიმები.

მოხლავდა ხალხი და იმისთვის შინაოსვლელთა უკუდასავყოფად ძველდაღმართ პატარა სახლი, რომლის ერთი ოთახი და-თობილი ჰქონდა ამ სოფლიდან შინაოსვლელთა ვაკაციების ფორტებს და ომი ამ-სახელად დაუკუნდნურ მასალებს. მეორე ოთახი კი ისე აღდგინათ, როგორც პატრონს დატრეკებინა. და აი ბედის დღევინა: შინაოსვლელთა სურათებს მარტის ერთი ცარიელი ჩარჩოა. შიგ ჩარტულია თეთრი ფურცელი, ზედ მიმაგრებულია ღეროვან-

ტენილი მიხაკი და აწერია: დავით ხაფილაშვილი. ეს ამ სახლის პატრონია. იმ უიღბლო კაცს ფორტისუბიოჟი კი არ ღარჩენია თურმე. გამარჯვების დიდი ზეიმი გადისაღეს იმ დღეს „ჯარისკაცის სახლის“ გზოში.

იმ დღეს ყველაზე ბედნიერი იყო მკვლევართი აღმგზარის სახლი, რადგან ყველაზე მეტი სტუმარი მას ჰყავდა.

მას შემდეგ სტუმარი და მნახელი არ დალევია „ჯარისკაცის სახლს“. ვინ იცის საი-დან არ მოდიან აქ. შობაბეჭდილებათა წოდენი ნახათ ჩინაწერებს არა მარტო ქართულ და რუსულ ენებზე, არამედ უცხოურ ენებზედაც კი.

ყოველ ცხრა მაისს მარტო „ჯარისკაცის სახლის“ გზო კი არა, მთელი სოფელი ვერ იტყვს ხალხს. მოდიან არა მარტო ამხეტის რაიონიდან, არამედ რესპუბლიკის ყველა კუთხიდან და მის ფარგლებს გარედანაც.

ტრადიციულად დამკვიდრდა: ამ ზეიმზე ცხრა ათასდობლად ბიჭს შეურჩევნ სახელებს შინაოსვლელთა სახელებიდან;

ცხრა მოწინავე მოსწავლეს მიიღებენ პონეროთა რიგები;

ცხრა ახალგაზრდას გადასცემენ ომკავ-შირულ ბილვებს;

ცხრა წვეამდელი სტუდს სიმბოლურ ფიცს, რომ ისინი ვაკაცურად დადგებიან სამშობლოს საზღვრების სადარჯოზე და არ შეარცხვენენ წინაპართა გმირულ ტრადიციებს;

ცხრა ნეფე-პატარაძალ დაულოცავენ გზას; ცხრა ჯარისკაცი — სავანებოდ მოწვეული — ზალბს მიცემენ სამრტოლო მამა-ნებით შინაოსვლელთა საიდრებლად;

ცხრა სიმღერა შესრულებდა;

ცხრაჯერ იცეკვებენ...

ცხრათაჟაღა მზე დაქაჟამებს იმ ზეიმის ყოველთვის.

...და „ჯარისკაცის სახლის“ ბუხრიდან მისცემენ მოიწვევს კვამლი, ვიოარცა სიმბო-ლო მარადიული სიცოცხლისა.

მარცხნიდან (სხედან): ლ. სტეფელია, ვ. წერეთელი, ნ. კერძეულიძე, ლ. ჭავჭავაძე, მ. ბა-
რათაშვილი, კ. დვდარიანი, ა. კალანდარიძე, ლ. ერასი, დ. ვადაკორია, მ. ბოლქვაძე, ნ. კილა-
სონია, დგანან ლ. კაკაბაძე, მ. ჩხეტიანი, ო. რევიძა, ნ. თარგამაძე, ვ. ხახვაძე, ც. ტერეშკოვა,
ი. ჩოფიკაშვილი, ნ. ბუკია, ნ. გაბრიჩიძე, ე. ზარიძე, ე. ჩაფარიძე.

3. გენგორის ფოტო

შეხვედრა მწერალ ქალბატონ

- საბჭოთა კავშირის კომუნისტური
პარტიის XXVII და საქართველოს
კომპარტიის XXVII ყრილობებს მიე-
ძღვნა ჟურნალ „საქართველოს ქა-
ლის“ რედაქციის კოლექტივის შეხ-
ვედრა მწერალ ქალბატონ.

ჟურნალის სადღეისო ამოცანებ-
ზე ილაპარაკეს „საქართველოს ქა-
ლის“ რედაქციის მუშაებმა. მწერ-
ლებმა ქეთევან ჭილაშვილი, დოდო
ვადაკორიამ, კლავდია დვდარიან-
მა, ელისო ზარიძემ, ეთერ სახვაძემ
ისაუბრეს მწერლებისა და ჟურნა-
ლისტების წინაშე მდგარ აქტუალურ
პრობლემებზე, იმსჯელეს ჟურნალის

ავტორებზე, იყო აზრთა ურთიერთგა-
ზიარება.

ლექსები წაიკითხეს პოეტებმა ანა
კალაშნიკოვამ, ნაზი კილასონიამ, ნე-
ლი გაბრიჩიძემ, მზია ჩხეტიანმა,
ლევია ერასიმ, ხაზი თარგამაძემ,
ნ. კერძეულიძემ, ვერიკო წერე-
თელმა.

მწერალმა ქალბატონმა რედაქციის კო-
ლექტივს მადლობა გადაუხადეს სა-
ინტერესო ღონისძიებისათვის. გამო-
თქვა აზრი პერიოდულად მოეწყოს
ახლოვებული ღონისძიებები, მომა-
ვალ შეხვედრებზე მიმოიხილონ ჟურ-
ნალ „საქართველოს ქალის“ 1985
წლის ნომრები.

ეს გაგებები რაბლოვად იმეცვა მხოლოდ იმ პირობით, თუ თითოეული საპროტო ადამიანი დაკავშულად და უფუტბიანად იმრომებს, თითოეული ადამიანი — რა საპროტო ადგილზეც უნდა ზრომრდეს და რა თანამეზგოვან უნდა ეპაჟოს. რასაც თითონ გაუაქთუპთ, ის გვეძნება და ისა ემსოჰრებთ.

საქვ 27-ე ჟროლოგისადმი გარბინის ცენტრალური
კომიტეტის კოლიტიპური მოხსენებრიან

რჩეულთა შორის

ნარკვეპი

მერენა, მათ შორის აი, თუნდაც ნინო ჩეტიანი — დაუზარელი, ხალისიანი, ინიციატივანი. სინდლებთან შეჭიდება უყვარს, საქმის ბოლომდე მიყვანა იცის, გამარჯვებულის სისარულსაც გულწრფელად განიცდის.

...განთიადია. მრუმედ გაწოლილა მთაბა მწვერვლებზე სიფრიფან, გამჭვირვალე შვის სხივთა არილში. მდინარის ვერცხლისფერ ტალღათა დგაუნში, მამლის ყვირელში ილუკივებს სოფელი. მწვერვლებზე ათინათებულის მზე ნელნელა მიუყვება მთავარებს, ცვარ-ნამის მძივებს სხივთა კონეში აქსოვს. ხასხასა ბალახს თრთვილი დასდებიო, ერთადერთი ნაკვალევი გასდევს იფუშალებით. ცვარმა უკვე მეორედ აისხა მძივი, ახალ ნაკვალევს ჩაუყა თრთვლით. თითქოს აღარავის ჩაუვლია, აღარავის გაუთვლავს იგი ამ დიღით. თუშე, მიყვეთ მას, სათო მიგვიყვანს კვადი იფუშაზე, სად არის მისი დასაწყისი ან დასასრული.

მზემ ყანაში ჩამდგარი ქალის შუბლზე არიფა პირველი ცვარი. თბილი ტროანტელი მოიღო სხეულს. აქ წყდება კვადი იფუშაზე, აქ დაუკანებია მშრომელის ალალ მარჯვენას, აქ შენიფებია ბუნების შეილი ბუნების დიდებულ სიმფონიას, მის ვანუ-აუფელ წაიფილდ ქველა. ამიტომ ერწყმის მისი სვედენიური მარჯვენის მადლი ბუნებისადე სრულქმნილ პარმონიას.

კოლექტივიზაციის დროიდან ამ ქალის ბიოგრაფიაში ასე ჩაიწერა: ახალბედა კოლმერენა ნინო ჩეტიანი სიმინდის რეკორდული მოსავლის მოყვანის ისტატი გახდა. მერე შრომის წითელი დროშის ორდენი დაჯილდოვდა, დღეს უკვე საქართველოს სსრ სოფლის მეურნეობის დასამსურებელი მუშაკი; ადგილობრივი საბჭოს დებატტი და მრავალჯგის სოციალისტური შეჯიბრების პრიზიერი წინა ხუთწლებების დამკ-

რეულად ითვლება. დაჯილდოებულია სიგელებით, საპატიო დიპლომებით.

ეს ყველაფერი მარტივად ასე სწერია ბიოგრაფიაში. ყოველივე ამას საფუძველი ყოველდღიურმა დაღლაღებამ, მუხლჩაუსრეღმა შრომამ დაუღო. ყოველი ახალი სამეურნეო წელი ნინოსთვის გამარჯვების მომტანი იყო. მეფრთხივტ ხუთწლებდს პირველ წელს ორმაგად გაღამებრა გვემირს. მომდევნო წელს ვალდებულება იცისრა კვლავ უფრო გაეზარდა სიმინდის მოსავლიანობა. შედგმა ყოველგვარ მოლოდინს გადააჭარბა: სიმინდის მოსავალმა გვემირის 380 პროცენტი შეადგინა, ლობიოსი — 120, ჩალი-სა — 200, დიას, მურენოშის ძირითად დარგს — მეცხოველეობას ნინო ყოველწლორად მაღალხარისხოვან უხუმ საკვებად აწვდის, სიმინდი მურენოშაში უმეტესად საფურავე დანიშნულებისაა, მაგრამ ნინოსეული სიმინდი საამისოდ არ გამოიყენება და მას სათესლად იყენებენ. ამ ოქროსფერი მოსავლის ნიმუშებს არაერთხელ მოუწონებოთა თავი რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის მიწვევათა გამოყენებზე.

წარმატება დიდი შრომის შედეგია, ნინოზე გაპიროვნებული მძინს ნაკეთი წინათ ქვალორიანი, აუთვისებელი, უსარგებლო და მწირნიადგვიანი ადელი იყო. მცირეშიწიანი რაიონისათვის ყოველ გოჯს დიდი მნიშვნელობა აქვს. ამიტომ დადგა მისი დამუშავება დღის წესრიგში. დიდი გამეღარობა, ეწოთიანში და თუ გნებებ, რომანტიზმი იყო საჭირო ამისათვის. გიგნავი მდინარის დეკორალს მიერ უზრუნველად მოხერხდა ლოდეგბან, ფესკიანად მოუღველი ზეგბა ხის კანქმთან ექანქინის გარემე შეჭიდება გმირობას უტოლდებოდა და რადგანაც სოფელში დამუშავებულ მძინს ნაკვეთი ყველას ჰქონდა გაპიროვნებული თავდადებაზე, უფრო სწორედ თავგანწირვაზე

ბუბერის ხეობაში შრომისმოყვარე, გულ-ლია, მამაც ადამიანებს დაუღვიათ ბინა. ისინი აგრძელებენ მამა-პაპის ტრადიციებს: შრომობენ, იღუნენ, სტუმარს გულთა ხედეიან.

ბუბერის საპროტოა მერენობა მოწინავეა ზემო სვანეთში. აქურ მშრომელებს თავიანთი წვლილი შეაქვთ რესპუბლიკის საერთო წარმატებებში. აქ ბვერი გამოჩნეული

წასვლა არ ეადვილებოდათ. მით უფრო დიდი იყო გაოცება, როცა ამ ნაკვეთის ადუბაზე სურათი ნინოშ განაცხადა. მას აღერე გაპიროვნებულ მოვლელ მიწის ნაკვეთში. შეიძლება ითქვას, ზავი და ბარბა ჯიჩიკა-ღოშა და დიდი წარმატებები ჰქონდა მოპოვებული. — დიას, გუბეზე ჩემსას და ევლებ ამ ნაკვეთს, რომლისაც ასე შეგვემინდა. იგი აქვეა, ჩვენს თვალწინ, არც საძოვრად ვარცა, არც სახანაად. ის უნდა დაჯიბნოდეს, წყალსა და მუწეებს არ გავეტანოთ ჩვენი სავარგულები. მე მას უბე-მოსავლანს გავხდი. ნინოს სითამამეს ბევრმა ირონიული ლოშიო შეგვება, ზოგი გულწრფელი თანაგრძნობით არცაა, რადგან იცოდა. ნინო პიპასად მესვეს იტყუა.

ნინო ჩეტატისი ახლა მეთოთხმეტე ზეთიწლიანი მიჯნასთან დგას. გიმობია კი, როგორც იტყვას, მარტოოდნე ბრძოლის ველზე სიკვდილი როდია.

თანაც არ დავაგონადეთ, მისი ცხოვრების შეიშმა ათუღმა წელმა უკვე ჩაიარა. თუმცა ბუნებამ ბედის კალთა დააბურთა. უფროდ მოუყვებოდა ცხოვრების გზა-საგვლს, მაგრამ თავად ნინო იქცა სხვის ზეგავრცედა. კალთად, თავად აბრტყავდა და აბრტყავს განურჩევლად ყველას თაობის ზურუნებსა და სიყვითის მადლს, გეოლა ლეხეზარს სიყვარულს ურიგებს. საზრუნავი კი ბევრი აქვს როგორც ადამიანს და როგორც დეპუტატს, როგორც კარგ მოქალაქეს და თავისი ხალხის ერთგულს, მისი ზურუნის შედეგია: გზა მთავარ მაგისტრალამდე, გზა სოფლის ცენტრამდე, გზა ზაფხულის საძოვრებისკენ, გზა

წარაოსრავლისკენ. წინათ სამხელი წლის ნაკლებობას ძლიერ განიცდიდნენ სოფელ მოსკოში, ახლა ყველა ეზოში მორუხებუბებს ნინოს ანგარა წყალი. სარწყავი არხის მშენებლობა არ დავაგონადეთ არც თუ ისე ნიუიერ, ჰეინარს ნიადაგს ტენის შენარჩუნება დიდხანს არ ძალუბს. გველის გამო ხშირად წყალში იერბოდა გლეხკაცის შრომა. დევრულა კი ასე მაყთუნებლად და ასე ახლოს მოღვაწთაჟებდა. მისგან მარტოოდნე ცდოი ახსოვდათ სოფელში. მერე მხარში ამოვლდნენ დებუბატის და ამოდაც არ გაისარჩუნენ. მაყთუნებლად ტენი შეზება მოვლენა მერეს. ერთი-ორად გაიზარდა მისავალიანობა, ბევრი მოწინავე მესინიდე წარმოინადრა სოფელში. მათ შორის ზოთი შეილის დედა — მინარდი ვიბლიანი, რომელიც წულებს მამიძლე არ ჩამორჩებოდა ნინოს.

ნინოსნარებზე ითქვა ალბათ: აქ ვგვევარ და მსგანირად არ ძალმისძი. იგი მე-დამ იქ არის, სადაც პატივით სტირდება მარტოოდნის სიტყვა, გულის სითბო, მხენ შეძახილი, ლბობივარ ბოძად შედგენა — მშობრძიკეულ კაცს რომ ფეხზე დაეყვნეს, წელში გამართავს, იმედს მოჰგვრის.

და დიდის ქალი სოფლიდან სოფელში, ოჯახიდან ოჯახში დაუბრუნებუბის შესარიგებლად. კეთილმზობიური თითიერების აღსაღედგან. რადგენი აღვლენილი სისხლი გაუნდებოდა ნინოს, რამდენი ახალგაზრდის სიცოცხლე გადაურჩენია, რამდენ გვარს დაუბრძოლა სამტრედ გადაკიდებულ გვარში!

დგას სოფლის თავგრილობაზე ფოლად გარეული ხმით მოუბარი, ჩვენი თანაცხოვრების წესისთვის შეუფერებელი მოგვადგენილობა ალბაცეული ამხედრებული, ქალის მირტყების, გადამტებელი სურების. ძაძების ხანგრძლივი ტარების უარყოფილი, ძაძებისა. რომელიც ღამის ერთგულს სამოსად მონათლეს ტურისტებმა და მოგზაურებმა. საოყიო ძალა და სითბო აქვს მის თითოეულ სიტყვას, აზრს კი — სინათლე. აღმოჩენასაკითხ ახალი. მოვლდნელი რამ მუდამ ძვეს მის გამოსცელში, როცა კაცს პიპონია ყველაფერი უკა თქმულია. ყველა გზა და მისავალი, უკვე ფონი და ბოლიკი მოსინათლენ. ნინო სწორად და მართი იტყვის სრულიად განსხვავებულ, მხოლოდ მისეულს. გულის სითბოთი შეგერებულს, კაცს რომ აფიქრებინებს: ეს როგორ არ მომეკონდა, აი, ასე უნდა მოქცეო. იტყვის სადღე. უბრალოდ. ჰუმორისტების დეგრიტი მადლმოსილდ მისხანს ეს აახლებს ალბათ.

...პიპაო სოფელ დევარში ნინოსეულ სასოფლოში სიწინარეა. მოგუზებზე ღელმეს ერთი წყვილი თვალ მისჩერებია აღმინდებით (ყანადგან), ტკარატყვის კოპიტის შემსა, ხანტად ჯუფს ეზოს ერთგული ღვთიერი. ღამეზე ცაზე ღდესრული მთავარ ამადლე-ბულა. თავმოწინედ დაჰყურებს ჰუბერის ვიწრო ჰეობას.

ღამე სავსეა განთიადის ნათელი მოვლდინით.

• ეთიარ წულუპინი, მესტია

უხსორობის სხოპარაა

პარიზი, მარტინის ქუჩა

პარიზის მქიოდელ დასახლებულ მუშათა კვარტალბს შორის არის ერთი ძველი ვიწრო ქუჩა-მარტინის ქუჩა, სადაც მდებარეობს ტრანკ კალთა შენახება. 150 მონიშნ ფრანგ წელს შორის, რომლებიც ამ ორგანიზაციის ქალებს აჩიან, ბევრმა დღევანდელი სარანგეობის საზოგადოებრივი მოღვაწე, ფიზიკის საწინააღდეგობი მოძრაობის მონაწილე, ორგანიზაციაში დიდძალი ახალგაზრდობა გაერთიანებულა — მუშე-ბა, სტუდენტობი, ჩიბიოთი აქტივობები. მეორე მსოფლიო ომის პერიოდში ჩამოკლებულბმა ამ ორგანიზაციამ მინშენილდოიარბოლი შესრულა წინააღდეგობის მოძრაობაში, ამეადად მისი მუშაობა შრომობი, საზოგადოებრივ ცხოვრებაში, ოქტომბ, მშვიდობის შენარჩუნებისათვის ბრძოლაში ქალთა თანაწარსოფლებიანობას მმარდებდა.

მაგალითად, იმას, რომ აგრიათ და არჩეული უკოფლებიც ბელსეულებბის ორგანიზებბი, საფრანგეთის ქალბებმა 1944 წლამდე ვერ მიაღწიეს, იქ მხოლოდ 1972 წელს

გახდა შესაძლებელი შრომაში ქალბის უფლებებში კაცბის გათანაბრებოდა. მაგრამ, როგორც სტატისტიკა გვიჩვენებს, ერთი და იმავე სამუშაოს შესრულებბის ქალბებს განსამჩტელობს ძველებურად მცირეს უბლიან, ცილერ კაცბს.

ფრანგ ქალთა მთავარი მოთხოვნა, — ამ ბოზინებ ტრანკ ქალთა გათავისუფლებბის ორგანიზაციის ხელმძღვანელებბი, — მათა შრომითი უფლებებში უზრუნველყოფა, ქალბებს განსაკუთრებით ეხლა უჭირთ, როდესაც საფრანგეთში მძიმე ეკონომიკური კრიზისია. იქ ორ მთლიონზე კაცი ღმრუშე-ვარია და ამ „ზედმეტი ხალხის“ მქ პირობებში ქალბები შეადგენენ. ფრანგი ქალბები კანონმდებლობის იეთი ცვლილებბის შეტანას მოითხოვენ, რომლებიც მათს ღირსებას დაცვიდა, სამეც ის არის, რომ საფრანგბია და ეკრძო დაწესებულებბებში მამოშვე ქალბები დამოკიდებულა აჩიან მათი თფლობებბის ნება-სურვილზე. ფრანგ ქალთა გათავისუფლებბის ორგანიზაცია გა-

დაჭირთ ილამქრებს ეტონარბიო სამუშაოს შესრულებბის ღრეს ქალბისათვის კაცბები ჯანგ განსჯავებულბი ხელებბის წინააღდეგ. საფრანგ ხელისუფლებბის ორგანიზაცია წელთა რაც შეიძლება მეტი წარმომადგენლებბის შეყვანას.

ფრანგ ქალთა კავშირი აქტიურად მონაწილეობს ომბს საწინააღმდეგო მოძრაობაში. ეს ბიროტული ომბს წინააღმდეგ დღე-ღამეზე გამაღებულ შეიარაღებბის შენელებბისა და კოსმოსი მისი შეუღწეულობისათვის, უომოდ და უთარაო მსოფლიოს შექმნისათვის მეტბრძოლი ერთ-ერთი რაზმია. საომარო მქმელებბის წინააღმდეგ მეტბრძოლა აქტიუბი ქალბები აღნიშნავენ. ორ მხოლედ მშვიდობისათვის ბრძოლაში შეიძლება მოიპოვოს ადამიანთა თავისი წმინდა უფლებბა, ცხოვრებბისა, უზრუნველობის თავისთვის და ახლობლებბისთვის მშვიდობიანი მომავალი.

8. ტრამპანკი, საედების კორესპონდენტი.

შეხვედრა

ორი საათი წინ შეწყდა სისხლისმღვრელი ბრძოლა. ქალაქი აღ-
მაშენდა. ჩვენ დავხანაკეთი კოუსტრინის მახლობლად მოწარმელ გერ-
მანულ დასში. მე და ილია სიანოვი წელი მივახიქებთ ყუმბარებით
განადმარებ ქუჩებში და ხმას არ ვიღებთ. აქ ქერი კიდევ ცხელია
ოპის ადგილ ნაზანძრულები ზოლავს. ნაწვრების თავზე მტერის
ღრუბელი არ გაფანტულა. გადაყრავებული წარბაზნები და დამწვა-
რი ტანები უკვლავ ნაბიჯე გვხვდება. ფაშისტთა გარისკების ცხე-
დრების დასაფლავება ვეღარ მოუხერხიათ. საოჯახო ნივთები: კარა-
დები, ჩემოდნები, საწოლები, შლანგები უპატრონოდ მიმოფანტულა
ჩვენს ირვლივ. ყველაფერი ეს ნაცობი და ჩვეულებრივია მეტბრ-
ძოლებისათვის, რომლებიც თითქმის ორი წელია ომის ქარცხლ-
ში იმყოფებიან. საოცარი მხოლოდ ის არის, რომ ქალები და ბავშვე-
ნი აუღელვებლად, როგორც უკვლავდღერი ყოფით მოვლენებს,
ისე უუფრებენ ნგრევისა და განადგურების შემზარავ სურათებს. იტ-
ყვირ ჩვევად. შესაძლოა მართლაც ასე. აღმანებლს აღაპაციის
უნარი ტყუილბრალად როდეს მოამადა დედაბუნებში. უკვლავარ
პირბებს უნდა შეიფარონ და იცხოვრონ, რადგან სიცოცხლე დაბა-
დებულია და ქერი კიდევ არგანელითა უპირველესი საჩისია, თვით
არსებობის და შემოქმედების მიზნით.

მოსახვეში ეგროვი გამოჩნდა. მას თან ახლდა წაღისფერიმი-
ანი ბანოვანი. ჩვენს გოცებს საზღვარი არ ჰქონდა.
— ლოცულობა ეგ შენი მიზეზი! — ჩაიჭიქილა ილია სიანოვმა.
— უფსები, — დაუფაბეც ასე, — თავის საბიბლოს ჯოჯოხეთშიც კი
გამოტყნის.

ჩვენგან ორმოცდაათიოდ ნაბიჯი დაშორებით წყვილი შეჩერდა.
ქალი ენერგიული ფესტით დაპარკობდა, ეგროვი ყურადღებით
უსმენდა.

— აქ მოდი! — დავცემა მან. როცა მივფანტავდი, უცნობის
წინაშე წარგადგინა, — ჩემი მეგობრებო, ილია სიანოვი ურალდო-
ნაა, მედიტორ ქანთარია კი ქართული გახლავთ.

მერე ჩვენ მოგვიბარუნდა და სიამოილი თქვა:
— გერმანული წარმოშობის არის ქალია — ანა ბიბიკოვა. აქ და-
იბადა და გაიზარდა, დედა-მამამ, წაიღო დაადგეს მათ სხლს, რუსუ-
ლთა კარგად შეასწავლეს. ფაშისტები არ გეგონათ, წმინდაწყლის ანტი-
ფაშისტობა.

— მართალი გითხრათ, ერთხანს თანავეფერნობოდ ნაციონალ-სო-
ციალისტებს, მაგრამ ახლა ჩემს თავს მათ წილმა დაკარგეს. ნა-
ციტები პირფარდითი ბანდებიტები არიან. განუთხოვად ჯვლებენ
და სოცავენ ყველას, ვინც იმავებრად არ ფიქრობს. ფაშისტთა სი-
აყილის ნაქნა შეუჩერებელი მუშაობა და მესრის ავლებს ხალ-
ხს: რუსები, ჩეხები, ფრანგები, პოლონელებს, და მათ შორის გერმანე-
ლულებს, ბულგარელებს, პოლანდიელებს და მათ შორის გერმანე-
ლებსაც. სად თქმულა ან გაგონილა ასეთი პარპაროსობა ამოხის
ბიბიკოვა.

მოულოდნელად ანამ იმ კვარტალში რაღაც სასწაულად გადარჩ-
ნელი, ერთადერთი სახლი დავაწანაგა.

— აი იმ კოტეში! — დაიწყო მან, — ორი რუსი გოგონა ხელზე
მოსამსაზურად. ისინი ორმოცდაათში ჩამოყვანეს უკრაინიდან. რო-
გორც ჩანს, ტუპები არიან, შუაზე გაჭრილი ვაშლივით მგანან ერთ-
მანეთს. ვკონებ, ღვიძლი დედაც ვერ გაარჩევს მათ. სახე, თმის ფე-
რი, ბელები, ტანადობა, ხმაჟ კი ისე მიუგავთ ერთმეორეს, რომ
კაცი იფიქრებს — მოქანდაკემ მარმარილოსაგან ორი ერთნაირი სეუ-
ლბურთა გამოქანდაკაო. ლამაზები არიან, თუმცა ქერი თოთხმეტ-
თხუთმეტ წლისანი თუ იქნებია.

— შეიძლება ვნახოთ ისინი? — ჰკითხა სიანოვმა.
— თუ დასაბლსთან ერთად მიუხეზნები არ გაქუცელდა, შეიძ-
ლება, რატომაც არა.

— მას გავიცეხები და ჩვენი თანამეგობრები გვიჩვენებ.
ანა ეწოშა შევიდა, წარიღარკა, ელექტროდინი გამორთულა
იყო. მერე დააკუნა.

— ფრად ალბისა, ფრად ალბისა — ხმაშლდა დაიმა მან.
კარი გაიღო, მაგრამ იქიდან არავინ არ გამოსულა.

— ვინ გვებოვი? — გაისმა შეგინად შეშინებული ხმა. — ფრად
ალბისა შენ არ არის.

— ჩვენი გამოდის, თქვენაინები მოვიდნენ!
გერმანები! — გაისმა გოცებულთ შემახილები, — ნოთუ მარ-
თლა ჩვენიანები მოვიდნენ!

შეუბანდიდან ეწოშა ორი ტანქანარი გოგონა გამოიჭრა. ბანქოს
ჰკიეს ქალვით ერთნარებით და მწყაზრები. ისინი უკვე ქალშეილო-
ბაში ფაშისტებულნი, უზადი სილამაშია ბწყენებულნი.

— ვალბა, ჩვენები არიან!
— ტანია, ჩვენები, ჩვენები!
მათი სხელები ასოლუტურად ერთნაირ მუსიკალურ ძვრადო-
ბას გამოქცემდა.

ინტერესი და ტატია ჩვენთან მოიჭრენ.
— რუსები ხართ? — ჰკითხა სიანოვმა.
— კი, უკრაინელები, — გულმუხრადმდ წამოიძახა ორთავემ.
— აქ არს აეთვლით?

— ჩვენ ორმოცდასამში გამოვარდეს ზაპროცივიდან გერმანიაში. ამ ოქასში განაწილებით მოგვდით.

— დედ-მამა სადღა არიან?

— დედა მოგვიყვებს, მამა ომშია.

— რა გვარისა ხარ?

— კუზმინეჲ. ვაღენტიანა და ტატიაანა.

— თქვენს შორის უფროსი რომელია? — დიმილით მივმართე გოგონებს.

— მე... — თქვა ვალდამ და მორცხვად თავი დახარა, — მხოლოდ თხოუთები წუთით.

— უმწიკლო გოგონებია! — წამოძახა ანამ და ჩვენ მოგვიბრუნდა, — ამ დროში ეს იშვიათობაა.

— დავიღოვის ბატალიონში, — ერთბაშად გაიხსენა ეგაროვმა, — არის ერთი ჯარისკაცი, გონია, ამ გვარს ატარებს. სახელი აღარ მახსოვს.

— მიშა, გენაცვალე, — ვთხოვე ამხანაგს, — წადი და ის კაცი პე მოიყვანე.

ეგაროვი ბანაკის მიმართულებით ურთაშესხმულებით გაიქცა.

— როგორ ცხოვრობდით აქ?

— საშუალოდ. მხოლოდ სამშობლოზე ფიქრი არ გვახვედრებდა. უკრაინაში პატარა ძამიკო დავტოვეთ, ვახია, არ ვიცით რა ბედი ეწია უჩვენოდ.

ქალიშვილების იერსახეს და ჩაყვრულობას სიღუპიერის ან ტანჯაწამების დღი არ ეტყობოდა. ანა და დაბალი ზმით აგვისსა ამის მიუზღო: ურთაუ აღმისა თურმე, მაღულად ქორუა ქალწულებს მაღალი თანამდებობის მოხელეებისათვის ამზადებდა და ბინძურ საქმიან სხლიდურ შემოსავლად იხმარებოდა ქიბეში, წითელმა არმიამ დროზე მოუწწრო და უმწარ გოგონები სამარცხვინო ბედისაგან იხსნა.

ამასთანავე ეგაროვმა მოიყვანა ილია მურომეცივით მოსული, ორმოციოდ წლის მრისხანე ჯარისკაცი. ვალდია და ტანია ნიავევით გაფრინდნენ მისკენ.

— მამიკო, ჩვენი მამიკო!

— შეილებო, შეილებო! — დაქრალი ლომივით დადიარადა ვახილ კუზმინეჲმ, გოგონები ბუმბულებით აიტაცა და მკერდზე მიიბუტა. მათი ტერფები მაშის მუხლებს სვებოდა.

— ვალდოშა, ტანოშა! — ბოხოქრობდა იგი, — დედა და ვახია როგორ არიან?

— დედა გერმანელებმა მოკლეს, ვახია კი შინ დარჩა, — ტირილით აუწყეს შეილებმა მამას.

ვახილ ვახილდებდა მიწაზე დავსა გოგონები, ორივე ხელით ავტომატს ჩაბღუჯა და ძეგლივით გახვედა. ათობდ წამის შემდეგ თავადლებიდან მუშტებისკენ კურცხვები გადმოაღვარადა. ცრელები ავტომატის ჯერ კიდევ გაუჭრელებელ ლულაზე ეცემოდა. ვახილ მტრადიო ჯარისკაცი არ უნახავს, წელია წარმოიდიანის ცრეშლოა-მგერკევი იუბიტერი — ომის დმერის. ბრძოლების ცეცხლში გამოწრთობილი მრისხანე მეომარი მწარედ კვითანებდა.

— ნუ, მამი... ნუ, — ამწივებდნენ გოგონები ვახილ კუზმინეჲს.

— დიდი მადლობელი ვარ შეილები რომ მაპოვინეთ, — თქვა ჩვენი მისამართით ვახილმა, როცა მდელგარბა დაოკა. სიყვდილამდე თქვენი მადლობელი ვიქნები. მერე ქალიშვილებს მიუბრუნდა და გადპრით უობრა ჩემთან წამოვიდით.

ვახილმა ვაღენტიანა და ტატიაანა გენერალ შატილოვთან წაიყვანა.

მოკლდნენ წინ გაუსწრებოთ და გაბეჯეთ, რომ დები სანიტარულ ნაწილში ჩარიცხეს და შეხაშური გულმოდგინებით მუშაობდნენ ომის დამთავრებამდე, რისთვისაც დაქირავდნენ მედლებით „ბერლინის აღებისათვის“ და „გერმანიაზე გამარჯვებისათვის 1941-45 წლების დიდ სამამულო ომში“. ფაშაშის განადგურების შემდეგ მშობლიურ უკრაინაში დაბრუნდნენ. ტრაგიკული იყო ვახილ კუზმინეჲსის სხარადლო გზის დახატრულება. იგი დაიღუპა პირველ მაისს, საღამოს, ბერლინის გარნიზონის კაპიტულაციაშიდ ნახევარი საათით ადრე...

1 მაისის

100 წლისთავი

მარიამ გარათაშვილი

იმ პირველ დროებზე,
იმ წითელ აღმებს —
თქვენ რომ ქარგავდით
მადლი რწმენით,
ნაძალადეულებს,
ნასაკირლელებს,
შორეულ ქალებს, —
თაყვანი ჩვენი!
იმ გმირულ დღეებზე,
აკვანს დიდებულს,
თქვენ რომ არწევდით
მადლიან ხელით,
ულამაზესი
პანგი სჭირდება...
მარად დიდება,
თაყვანი ჩვენი!
შვილებს რომ ზრდიდით,
შვილებს რომ ზრდიდით
რევოლუციის
ჯვარისკაცებად,
თქვენ,
ვინც გასტყვევდნენ
მოძაბვის ხიდი, —
ჩვენი თაყვანი
და აღტაცება!
...როდესაც დროშებს
მოაფრიალებს
ახალგაზრდობა
ვერის თუ ისინის,
ჩვენი სამშობლოს
აღმის შრიალში —
თქვენი პირველი
დროშის ზმაჲ ისმის.
ახლა... რასაც
უკვდავი პქვია,
მოვა, სიკეთით
გულბის აგვივსებს,
დიდებათ თქვენი
დროშების შრიალს,
იმ პირველ გმირულ
პირველმაისებს!

მე ისევ მაგრად ჩაიქნასთარ მეცხოვრობ

ნატარია ნანიშვილი

ღმერთო ჩემო! — დღევანდელი დღე როგორ საოცრადა ჰგავს გუშინდელს. საშუალო საათები დამთავრებულია, — მე ისევ საკე-რავ მაქანას უფროა, თავში ათასგვარი აზრი მტრიაგონის. გულზე ჩაგებებული დარდი არ მამლევს მოსვენებას... საცემო დროა გასული მას შემდეგ, მე კი, ამ წუთშივე მზინია, მარტო შეიღმა და ქმარმა კი არ დამტოვა, — მიღწეა ქვეყანაში მაქვს ზურგი და სა-სიკდილოდ გამჩინა.

გულდამძიმებულმა გამოვიხურე ფარკის კარები, — გარეთ ისეთი კარგი ამინდი იდგა, ჩემდაუნებურად ნაბიჯი შევანედე; მო-ვდიოდი შინ და თან მომეცაოდა თბილისური შემოდგომის დო-ვლათის და პარკის სურნელი; თვალწინ მქონდა გადამალული მიწა-ზე მოჩვენული ფერშეცვლილი ფოთლების ემბო და სილამაზე.

ესის ჰიპოკრიზი რომ შევალ, — მაგად დავინახე; ზოში ფსხუ-სებდა. არც იმას დარჩა შემუნეველი ჩემი დაბრუნება. ის იყო ოთახში შევედი, დასაყვენებლად ჩამოვჯექი, რომ კარი შემოაღო, ჩვეული დიუნჯი ნაბიჯით მომიახლოვდა, ხალათის ჯიბიდან კონვერ-ტი მომიღო და გამიძინოვდა.

— ირინე წერილია, მთელი დღე სულმოთმეხლად გელოდი, — მოთხრა ნასიამოვნო ხმით.

მამიშვე, მისი თანდასწრებით გავსენი კონვერტი. ბულისკუთით ჩავიკითხე სახელგანთქალად დაწერილი ბარათი და გართობად ერ-თად ლამაზად გაგირამებული ქაღალდი. ეს იყო ჩემი გოგონას გა-მოგზავნილი მიწვევა „ვიზა“. გული აჩქარებით მიემსვ, სიხარულის და სიამოვნების ტრუანტული მივლის მთელ სხეულში, — უანგარი-შოდ გავიქე ჩემს ხანდაზმულ მეგობარს.

— მაგად დიდია, აქ „ვიზა“, ირინას გამოგზავნილი „ვიზა“, თავი-სთან მიწვევს, — თავისი ჟღერით.

მაგად გაგვიხილდა ფეხს, ყურებს არ უჯერებს, როცა სინამ-დვილში დარწმუნდა, ხელდები მალდა აპყრო და დაბეჭდილობი წარმოთქვა, — აი, თუ არ ხდება სასწაული! — სასწაულია ეს ამა-რა! — და თვითონვე გადამხსნა.

მე და მაგად დიღანს ვისხივდი ერთად. ესაუბრებოდით, სასაუბ-როსა და მოსაუბრის კი, ამა რა გამოუგზავნილა. როცა მაგდამ ოთახის ზღერბლს გადააბიჯა და დასაბინებულად თავის ოთახში მოვიდა, მე კიდევ დიღანს მენთი სინთლდე... თვალზე რული არ გამავსა; ვეჭრობდი, ვეჭრობდი, ვეჭრობდი... ვეჭადმი ყვე-ლაფერის ნათლად. გატყრებით ავსულ უსიყვარულო დღეებს, ჯა-ჯივით ავბე ჩემი ცხოვრების, იმედის, ბედნიერების, სიხარულის წამიერი განცდები. გული მიჩქრალავს, — ვინ ვარ მე? — ვაჟე მე-რამდენად ვეჭოებით საკუთარ თავს. უნდაოდ არსი ქალი, რომე-ღამე ომის დროს გაჩენილი ჭრილობები დღემდე ვერ მოვიშუშე. ომი რომ არა, ვინ იცის? კვლავ ვეჭრობ მე.

ჩემს მესხობაში ამოტყუებდა და ჯოტრად დადგა ომადღელი რუსული სოფელი, სადღე დაიკაბდა. დავინახე დედის ნაწილანი სახე, მისი ლოცვებზე სილღვარითი მოხეტოელი კრთხლები, ამ დროს ის მაშინდის საბიბლო ომში დაღუპის ამბავს ეთხულობდა. უფე-რად ბავშვად ვიქედი, — ამ წუთში ისევ მენჭოდა გულ-შეუცლი, როცა პირდაპირ დედამისის უსიამოვნო დაზავული თვალები და-კოსავს; ის ტვითი გარდაიკვლა კორმონიერად, ეს დაავა-დებდა ომს მოკვდა თან, — ყველაფე საშინლად იყო მომბეჭდი. მე და ჩემმა და-ძმებმა ვერ შევძლენო სოფელში მისი ჩამოსვენება. მაშინ ჩემს საბიბლომ არც გამოცდილვდა გვერდი და არც სახსარი გაგ-ვანჩნდა. მისი დასაფლავება საავსაშუქო ითავა.

მასხოს, როგორ შევჯეყინა სახეზე ბავშვური ღიმილი, როგორ გავტოვოდა გული ბატარავს, როგორ ავიტყუე სვედით, — მასხოს,

როგორი საზარელი მსხივით დავცატედა თავს მოუღონდელი ამბა-ვი. ადითულ ჩვეთავანს უნდა ვეჭერუნა საკუთარ თავზე.

მიზიბობის დაღუპის, და-ძმებთან განჩორების შემდეგ ყვე-ლაზე დიდ სიხარულს საქართველოში ვეჩიარე. ეს ბედნიერება ჩვენი ქვეყნის გამარჯვებამ მომზადა. მაშინ 18 წლის გოგონა ვი-ყავი. თითქმის პირველად ვიხილე ასეთი გამაზფხელი. ეს იყო გარ-დისფერი სხივებით უხვად გამბარბი გამაზფხელი. ეს იყო ნემოსა და აბმის ტრეპებით აფეთქებული გამაზფხელი, ეს იყო სიბრძნით, რწმენით, სიკეთით გასჩიფისნებული, ეს იყო მომავლის იმედით პირთამდე გაღოცლიცხული გამაზფხელი.

დიღანს ზეგომიბადა ქალკი. ქუჩებში ყველაფე გამარჯვების დრო-შეში ფრიალებდა.

ზეგომიბა ჩვენი ლაზარეთი. — სადაურს არ შეხედებოდი აქ, როგორ დასახიჩრებულს არ ნახავდი ამ უფიფი ქართული სყო-ლის ნებართვა, რომელიც ქართველმა ომის დროს სახელგანთ-ვლად დაწოლილა თავმესაფრად აქციეს.

ზეგომიბა ლაზარეთი — დღითიდე იცლებოდა. გამოჯანმრთე-ლებული ვარისკაცები ოჯახებს ზურუნებოდნენ.

მასხოს ჩვეულკრივზე ადრე დაბრუნდი შინ. ნელი ნაბიჯით მივეყვანიდი ქალკის განაზბა ზუანს. მიკვირდა რატომ ადრე არ ვამჩნევდი ამ სილამაზეს. წითელი აფრთი ნაგები, წითელსახურა-ვიანი, ერისთავულადი და ორსართულიანი შენობები ისე ლო-ღებდებოდნენ საკუთარ ეზოებში, მწვანედ აფეთქებულ ხეების რტო-ებში, გვერდობოდა უზარმაზარი წითელი გემები დაფრავდნენ.

ლურჯში კი არა, მწვანე ზღვანი.

გაზზე „ლივანლები“ შემაჩრა. „ლივანელი“ მას ზუანში შეაჭ-ვეს, მისი მშვენიერი ლივანადი ვერ კიდევ ომამდე ჩამოსულიან და საბჭოთა ქვეყნის ქვეყნელობები გადმანაჩნა.

გარბი უცნაურად ჩამხედა თვალეში. არ ვიცი რა დამეშარაო ამა-რა. მისი ხეღის მტევენებში მოქცეულ ჩემ გამხდარ, სიფრთხან თითებში სიამოღე დასაყრდენი ვიგრძენი.

დიღანს მეფიფიგობა ერთავლებს: მისი შავი თვალები, შავი ხეველი ომა და სანდოლიანი სახე, — ზომაზე მეტად მომბინძური მერქანა...

არ მასხოს როგორ დავეშრიდი ერთამანის, ლოცვებზე აღმური ამდიოდა, გული აჩქარებით მიცემდა.

სულმოთმეხლად ავირბინე აღმართი, მაგდას წინ მუხლებზე ჩაიჭიჭე და ყველაფერი ვუპაძე.

მაგად მალედიდა...

ჩემი და გარბი ურთიერთობა ადვილად მოგვარდა. ჩვენს სახელ-დახლებო კორწინებას მაგდამ დაიკავა თავი. ეს იყო ჩემი დედა, სა-თნი და კეთილი ადამიანი, ქართველი ქალი, რომელმაც თბილის-ში ჩამოსვლის პირველად დღეს თაისთან შემიფარა.

მე და გარბი მაგასთან ვცხოვრობდით, მხოლოდ ამ მიმეტოებე-ნა ომისაგან გავჯანმრთელი უთმეღედ დარჩენილი მისი კერა.

ბედნიერი ვიყავი. უსიომოდ ბედნიერი.

ვიგრძენი ქალისობის ყველაზე დიდი სიხარული, მე დედა გავ-ხდი, სიციფივად მიხარავდა. კი არ დავდიოდი, დავგერინავდი, ჰიან-ჰევაღს ფეხს არ ვაჯერებდი, ვმომბინძურე არ გამჩინას.

ყველაფერს ქვინია დასასრული. ჩემი გოგონა ორი წლისაგ არ იყო, გარბი თვალეში ვიხილე ჩაგდა. რაღაც აწუხებდა, გული მე-მეკუწმა გონება ამეგრძელა...

შეგვიბარა მიმეტოებდა, მუშინოდა ვაი თუ ტყვილი მივაყვინი მე-თქი.

ერთ საღამოს, არ ვიცი რამ დამიტრებინა, ეს ირინას ხელი ჩავ-

ჭიფი და შინიდან გასულ ქმარს უკან აუვლევს. გულდატეხულ მისწრაფად, ვიღაცის ეზოში შეყო თავი. ეზოში მიწისპირა მწიფეობის, ღია ფანჯრიდან სინათლე მორჩნდა. გარი იქით გაეშურა; გაოგნებული შეეჩერა. გულს ბაგა-ბუბი გაქონდა: სინათლის შუქზე გარკვევით დაინახე როგორ შეეწვენენ ჩემი მეუღლისა და უცნობი ქალის ტანები. მუხლი მომგვყვოდა, თვალთ დამბინდულა და გონება დამეხშო, როცა გონს მოვეგე პირველი რამაც ჩემი ყურთახსენა მიიპყრო, ეს იყო ჩემი პატარა შვილის ტირილიდან დაიწყებული ხმა.

იმ დღეს დაეკარგე გარი. იგი მკვდარი იყო ჩემთვის. თუმცა თბილისის ქუჩებში დადიოდა, ხანდახან თვალზე კი მომიტარებდა მისთვის. ჩემმა პატივშივლამ საშუალო სკოლა თბილისში დაამთავრა, გონებაგახსნილი, კეთილი და მომზინებული გოგონა იყო. უყვარდა მეგობრები, ამხანაგები, ადვილად შეეძლო მათთან ურთიერთობის დამყარება...

უყვარდა თბილისი. სიხარულს ანიჭებდა მის გამშვენიერებულ ქუჩებში სეირნობა. როცა წამოიზარდა, ურთიერთობა მამასთანაც დაამყარა.

ჩემთან მასზე არასდროს საუბრობდა. მატყობდა, ამით რაოდენ უსიამოვნო ტკივილს მომპყენებდა.

ბოლო ხანებში ძალზე ჩაფიქრებული მეჩვენა. მე გულისწუხილით შევცქეროდი, ერთხელ დაინახე თვალზე ჩაფიქრებული, მინდოდა გამეგო რა აუხებდა. მან თვალზე ამაროდა.

— რა დაემარა! — გამოივლა თავში. ძლიერ დავიოკე გული, რომ მეუთისა რამე. ნეტავ არასოდეს დამდგარიყო ის წუთი. ჩემმა საშინელმა წინაგერძინებამ ყოველგვარ მოლოდინს გაღაპრა. ირინამ როგორც იქნა გული გადამიშალა, აი რა გამომიშალა მან იმ საღამოს.

— მამა თავის სამშობლოში ბრუნდება. მე მინდა გავცე მას! ხმა ჩამვივარდა. მღელვარებისაგან ყვლით მომდგარი ბოლმა ძლიერ გადამეცლა.

— ეს არასოდეს არ მოხდება, შენ არსად არ გაემგზავრები, — ამოიღე თავიდან ევ სისულელე! — ვიფიქრე მკაცრი ხმით. ირინე დუმდა.

— ჰო, შეილო, შენ არ ჩაიღენ ამას, — ასე არ მოიქცევი. ნუთუ შეიტლება მიატოვო მშობლიური კუთხე. მიგატოვო მე და მაგას? გული მიკაქცალბდა, ხმამი შერბილბული ტონი დამეუფლა. ვეღარ ვხედავდი შვილს.

ირინამ სცადა ჩემი დამშვიდება. ჩემი კამათი აუღვედო გამოგდა. ვერაფერი გავწყვე: შეგატყვე როგორ შეეროდა ახალმოდური სენი. ეს იყო უცხო ქვეყნების დათვალიერების უსაზღვრო სურვილი და მამასთან ერთად გამეგზავრა...

როგორც იქნა მივიღე წერილი: — გამარჯობა ძვირფასო დედა! მწერდა ის. როგორც იქნა დიდი ხნის მგზავრობის შემდეგ ვიძულები ბეგრეთში. ქალაქი ძალიან ლამაზია, მაგრამ ადგილობრივობა საშინლად დაძაბული. ყველაფერი ბრძოლის პარცელშია გახედილი.

არ მინდა პირველივე წერილში გატკინო გული, ერთ დღეს მოვეყვი დამომგვამი, მაგრამ ყველაფერი კარგად დამივარდა... ამას არ იჯავრო.

მამა ჩაფიქრებული დადის, ნაწიბს თავისთვის ვერ უპატეიბა: — შეგიძლია, რა მუდრო ზინა მოგიშალო!

ორი კვირა ცხოვრობო აქ. მაგრამ აქ დარჩენა აბლბო მეუძლე-ბელია. ინგრევა ასეთი ლამაზი ქალაქი.

არ ციცი რას მოიფიქრებს მამაჩემი.

...ძვირფასო დედა! ახლა იტალიაში ვარ. რომი ძალიან მომეწონა, ის ძალზე საინტერესო ქალაქია; დავდივარ და ვათვალიერებ ამ უძველეს ისტორიულ ქალაქს. აქეთ რომ მოვფრინავდიოთ ვიგრძენით რომ თვითფრინავმა უეცრად დაბლა დაიწყო ვარდნა, — დაბლა კი წავა იყო. შიში დავცუფულა ყველს. მიზეზი კი იგი რა იყო? ჩვენს თავზე საშინლად გაივლა, მფრინავმა დროზე მოასწრო რომ არ დაეხებოდა, — ამიტომ დაეშვა დაბლა.

ამ დროს ჩვენ ვიხილეთ უცნაური სურათი თვითფრინავში, ცალი მხრიდან კაშკაშა მზე ანათებდა, მეორე მხარეს კი უკანი ღამე იყო.

ბედმა გაგვიმართლა. ცოცხლები გადავრჩით. ნახვამდის. გაცინი.

პირველი მთავარი როლი

—აქვან ჰაქიატის ქუჩაზე, დავთვარბოშ პატარა წავით. საფარის ქალაქი. ვფიქრობდი გზადლე გავიშვებდი, წიღის ქუჩაზე გვეყო მებრძო. ქალაქი ვფიქრო მონასტრისა ნაფუხან არის: ტაძარი, სამე-
რავლი ღმრთისა, მიწლეოვა, უბოი სიტყვით საფარისაზღვან საფარ-
ისაზღვანდუკი კი წავია სავარა, აქ ცოტა ამოვუხუნედი. დავთვარბოშ
გან, აფხაზი, ცალკე განვარბოშან გზას.

[illegible]

...გამარჯობა! დედა!
როცა დავაწეო ან ვაყო, მივრამი ეს სინამდვილედა, მე ამერეგაში
ვამილავებ. აქ აღმათ კარგა ხანს დავარჩები.

სადავლოდ დღეა. შენი წერაღი რომ მივიღე, გორაკდა მიმდოდა და ვერ ვპოულობდი... ვკარგავი ვიღაც და ვერც მე მივაგებდი ჩემი პირობები ავრ. რი დღეს და და ჩემი მეუღლე საბრძოლო მო-
მენტებისთვის ვმზადვლობდი ვამზებდემოქმეც წასაღებდებოდა. ამ-
ბოტი რომელიც სიტყვა დეშვირე და გამოვარდნა, რომ დავსწრები
დები ვვადიდარი დეშვირელები მოეწერ, ანაფერზე არ აფერხი.
ჩემი მეუღლე გორაკი ადგინა, ვიღაცა ვიღაცა ბედისწერა იყოთი 1933-
36-ის შის. გორაკი, სამხარის, ირანი

უნ მოთხოვნი შერამიწმუნე გუამბუღობს ამ ღამის მიფიდაზე ღა-
გროვად შვილის წერადღებს. მისინ ღამისათი აქიფია ზესს ღინ, მათ
გვარდობ ღუფს „კიზი“. ეს არს ღმრის ღმრადღი ქალღმღეს ეს არს
აქიფად შვილის ნათება. გუელი სამწმინდა მამირადღებს. მოყვან-
დობ ღუფი გუამბუღობს. მე ზეგუარ აფ ღუამბუღობა გუამბუღ
წერადღებს. მი სიამებს, რამდენად სიბარული და გუამბუღობა გუ-
ამბუღობს.

1983 წლის მხარე წელი შეიღწა გავიქრან, მკენ კრ-
თად შეეხვითი მხარე წელს სამხრეთ მხარეების ქ. ლომანდელისში,
სორეარდის ქ. 164-ში, ეს იყო მართა რეაბილ. ღონისძი-
ებები.

[illegible]

მუნიციპალიტეტის საკრებულოს 24 და 25 სავარაუდოდ, შეიძლება მოხდეს დაჯერება.

საქართველოს დამოუკიდებლობისათვის ბრძოლაში მონაწილე ყველა მებრძოლსა და მებრძოლის ოჯახს, მებრძოლის მემკვიდრეებსა და მებრძოლის უფროსს, დავითსა და ზნელონ მოვადგურებ.

საფლავის ხაზთან გამაჩნდეთ თავი, უბრძოლდ სიღვლეში მოკლულ მებრძოლებსა და უკრძალდ რძოლ უნაჩრტკ, - მინდოდოა უმღვრადოდ იმ უბრძოლდებს უბრძოლდ, რძომღვლდ იმ-იმ ავოლ მემკვიდრე ვიდოდ-
/რძოდ.

ვარძენი, ანუ, ამ წუთში ამბობს მამინდელი ნატვრა: ძლიერი
ფრინველი ჩემს სამშობლოს შიდა, მე ვეძებარ მის ღალატე ვაი-
ლილ ფრატზე და მეჯერა აქვან არასდროს ნაოვევარები.
აღმთავრის აქტარებული ნაბიჯის შიშვარავისან ვახსენებლისა.

მე შეუძლებელი მათს ნაკადს.
 ვნაურობს აუროპიტკში თბილისში გამოისამჯავრებული მიღეთი
 შევიძინე ჩვენი ღონებრი გრძელნი თამარა მერსი.

- ღმერთი დაიხუტა, ეს ნაქრავი ამხრულე - მშვიდობის
 ელთა დაიფარა აღმამსებს! - ვუღიან ამოუთქოლი ხერხილის
 ძალა ამღვანდ მღაერა აღმოწნდა, წამადლა მომეფიდა ნოქვამი.
 - ამის - ღმირდსტარა უწინამა მკნარმა.

- ამის - თითქმის ამსჯე პრინციპი თვითმფრინავის ძრავი, რომელიც დღად, გაბეჯულად მოამზდა ღრუბლებზე უსაზღვრო ზღვის.

თავრებული დიმიტრი შევარდნაძე.
გადამღებ კინოგვუს აპარატი დაუ-
თმო სამხედრო ისტორიკოსმა და კი-
ნომოღვაწემ სიმონ ესაძემ.

ჩოღლებზე ჰაბაშული სეცენის გა-
მიყვანილი ოსტატები მიწვივთ: ჰაბა-
შის ხის მამა — გ. არაბები, სასონი —
გ. ფრინოსპირელი, ჰაბაშის ხის დე-
და — ღ. უფრთქი, სონა — გ. გოგია-
შაშელი, ნატალია — ბ. ჩოხატაშ-
შელი. შირინი — გ. წყნაშვილი, ები-
ზოდემი — ვ. აბაშიძე, ი. ზურაბი-
შვილი, ი. ჭიჭიძე, პ. ფრანგიშვილი
და სხვები.

მთავარ როლზე თეატრის მსახი-
ბის აღიარა ქიქოძის მიწვევა უფრდა
იყო ხომ ქრისტიანს სცენური აზრის
ხედავითი შემსრულებლად ითვლი-
ბოდა, მაგრამ, ბოლოს რეჟისორმა
არჩევანი ახტა (ანტონოვა, ილივე
გაიხრა) პეტრეს ასეულ აბელიშვილზე

უნდა ვთქვათ, რომ ეს პირობები, რომლებიც
მხოლოდ პირველ ქართულ მხატვ-
რულ ფილმში შეიძლება რომელიმე
რეჟისორმა დააყენა?

ბევრი ვეცადეთ, მაგრამ საცქირო
მასალას ვერ მოვაკვლიეთ, რომ მისი
ცხოვრების მთლიანი სურათი გად-
მოგვეყა.

ანეტას ქალიშვილობის გვარი ჩა-
რეგვა (ჩარეშვილი) ერთ-ერთ ფე-
ტისურათზეა მიწერაღი, წმინდა
ნიკოს სასწავლობობის მოსწავლით

შობის რომ არის გადაღებული 1904 წელს. მისი ერთადერთი ყვეიშვილი, ლევან გრიგოლის ძე ანუღმშვილი (1909—1974) იყო მკვლევარი.

ტექნიკის მეცნიერებათა დოქტორი,
საქართველოს სსრ მეცნიერებათა
აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი, სა-
მართაოლოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის

ტექნიკის დამსახურებული მოღვაწე,
პროფესორი, ქართული სამეცნიერო
ეკოლოგიის მთავარი სარედაქციო
კოლეგიის წევრი და საქართველო-ში

რეზიუმის ტრანსპორტის ელემენტ-
რული წვევის პიონერი — მრავალ-
ნაშრომის ავტორია.

ანეტა ამბოლიშვილი თბილისელია.

[illegible]

კოტე მარქანიშვილი 1925 წელს
არსთველს ათავაზობს ნატალი
ანინას კომედია „დეზერტირება“ წა-
ბრძოლები, რომლის პრემიერა 10
დეკემბრს შედგა თეატრის 1925-26
წლის დასის სამიზა ა. აბელიშვილი-
„დეზერტირებას“ რეჟისორის აბრამ-
ბენ დ. ანთაძე და ალ. გველეშანი.

მედიკამენტოზა ორი სურათით, რომ-
ლებზეც აღბეჭდილია ა. აბელიშვი-
ლი თაღოს როლში. ერთ სურათზე
წარწერია: „მეგობარ ძვირფას ვო-
ლას, ანეტა აბელიშვილი. 1926 წ.“

რუსთაველის თეატრში 1924 წლის 29 იანვარს სპეციალ „ინტერვენთა თამაშის“ მსვლელობის დროს მსახიობი პ. პ. პეტროვი წამოვიდა სცენიდან.

[illegible]

უმაღლესი სასამართლო, რომ „დღევანდელ“
უმაღლესოდა უთვლილ დროშა-
მულს და მიუღებლად მაინცა, რაც
საქმეა-აღების მხარეა-აღი
საქმეა-აღების მხარეა-აღი

1925 წელს, ეურნალ „ბელოვენ-
ბაში“ მახლობი ა. აბელიშვილი წერ-
და: „უკანასკნელი სამი წლის გან-
მავლობაში ქართული ლიტერატურა სე-

[illegible]

რუსთაველის თეატრში 1923 წლის 6 მაისს აღნიშნეს რეჟისორის თანამემშენის გიგო იორდანიშვილის 25 წლის მოღვაწეობის იუბილე. კომიტეტის თავმჯდომარე იყო შალვა და-

დღიში, წყაროები — ა. აბელიძე, კ. მარჭანიშვილი, ა. ფალავა, შ. აფხაძე და სხვები.

ბიზნის ერთგვან წერდამ: „...მომავალს
წუკნადი და ბერუსით მოყულ
სიერადი ოდნავ ვამწნევი. შორი
ბიზნის წერდამ“

იქნებ ეს სხივები არღვეიწყებაა პირველი კართული მხატვრული ფილმის მთავარი როლის შემსრულებე-

ლო ზალია, რომელიც მთაბრძოლ-
ნას მისი ცხოვრების ბურუსით მო-
სილ ფერცლებს ამოკითხვას მონა-
ტრებს!

ბრუნა ასეთი სიმბარულია

ეს სათაური ცნობილმა თეატრმცოდნემ, პროფესორმა ნაივლა ურეშაძემ შემოგვთავაზა და დასძინა, ადამიანი ყველა დამარცხებას გადალახავს, როცა ასეთი სიყვარულია. საუბარი კი ქალქმწმნასლბროვეტის ინჟინერ-კონსტრუქტორ მეფეა ოქტაშვილს ეხებოდა.

ინჟინრობა მისთვის მართალია ძირითადი პროფესიაა, მაგრამ სელიერი კმაყოფილება, ტკბობა და გაბედება კი თეატრია, უფრო მეტიც: თეატრი მისთვის მთელი ცხოვრებაა. განურჩევლად ყველა თეატრი უყვარს, რუს-თაველის სახელობისა, მარჯანიშვილისა, ოპერისა და ბალეტისა, ესწრება ყველა გამოჩენილი ადამიანის საბუთილო საღამოსა და საგასტროლოდ ჩამოსულ თითქმის ყველა მსახიობს იცნობს. დასწრებიდან ყველა სპექტაკლს ესწრება, მსვლელობს მათ ავტო-ვიანობაზე, იკუთვნაობაზე, ჰეპს სათაყვანე-ბელი, გამორჩეული მსახიობები... არიები, სცენები, მონოლოგები, რომელია სანახაობად და მოსახმნად რაგინდ მოუცლელიც უნდა იყოს, დროს მაინც გამოიწახავს.

თეატრს მამამ, — გახლა „კომუნისტის“ სტამბის პირველმა დირექტორმა, სცენის დიდი მოყვარულმა და მოამბემ გიორგი ოქტაშვილმა აზიარა, პირველად საბუთო თეატრი სამი წლისაა ნახა, გუშინდელითი ასსოვს „კუჩხის კაციში“ ბაერი იცქავაბა. ბაბუტი და საბუთო ხელოვნება იზიადდა თადიდან, დრამას სხვა აღქმა და წყაიძეა უნდა, იმ ასაკში ამა დრამისა რა გავგებო-ბაა ბაფიან გიორგის. ცამეტი წლისამ ქარ-თული სცენის მშვენიერ ვერკი ანჯაფარი-თის ხელოვნება შეერჩინა, იმ დღიდან დრამატულ თეატრში გადამიწედა, თეატ-რის ცხოვრებას შეერჩინა, ახლა დღემდე. ოჯა-სური გარემოც აბლევდა ამის საშუალებას, მამასთან სამეგობროდ მოსული სანტერე-

ხო ადამიანები: გიორგი ლვინიძე, ტიციან ტაბიძე, პაოლი იაშვილი, იოსებ გრიშაშვი-ლი, გიორგი ქუჩიშვილი, სერგო იმანაშვი-ლი ამდიდრებდნენ, დღითიდღე ხევენდნ და აფიქსებდნენ გიორგის სულს. მთავარი მაინც მისთვის თეატრია. საქმე იმაში გას-ლავეთ; რომ ოცდაათ წელზე უფრო ეს სა-შუალო ტანის, მავკერეშანი ქალი, პარტერის წინა რიგებს შუა ადგილს ფოტოაპარატ-მონარქველი იკავებს და მონღოლბით იღებს სპექტაკლის მთელ მსვლელობას, ასეთი რეჟენდითა და მონღოლბით გავა-დებული აქვს ოცი ათასზე მეტი თეატრა-ლური ფოტოლოკუმენტი. თითოეული სპექ-ტაკლის სურათები ცალკე შეკრებილ თავისი პროგრამებით აქვს დახარისხებული. კონ-ცერტზე სათანადო აღნიშვნებით, თუ როდი-საა იგი გადაღებული, დანომრილია მომე-დების მსვლელობის თანმხრეობით. მე-ფეას მარტო რუსთაველის სახელობის თე-ატრში 163 სპექტაკლი აქვს გადაღებული, აქვეა გამოჩენილი ადამიანთა შემოქმედებითი თუ საბუთილო საღამოები, მნიშვნელოვანი თეატრალური მოვლენა, ამის დაგეგმვითი ისტორიული ძეგლების მთელი ქარა. ყუ-რადსაღება ის გარემოება, რომ ძველბით-ნი მეფეა არა მარტო იღებს, ფოტომახლას თავადვე ამდევნებს. ამდევნებს მოუხრე-ბად, ნახევრად კომფორტაბელურ, პერტი-შელის ქაქის 14 სახლის მესამე სართუ-ლის მამა-პაისხელი ორიოთხიანი ბინის სამშვერველოში, — უფრო სწორი იქნებოდა მისთვის ბინა-მუხუმი რომ გვეწვდებინა. მისი „მეტველი ფოტოზიდან“ გვიდამან, გვიციანო, ზოგჯერ გვხარავენ კიდევ ბოძი-ქარი თუ სათია სულის აღმამინე, უყრ-ში ჩავევსბის ნაწინო, ტბლით სემბი, დე-ვაწდელი და აწ გარდასხელი სახება მსახიო-ბების: აკიო ხორავას — ოტელი, სერგო

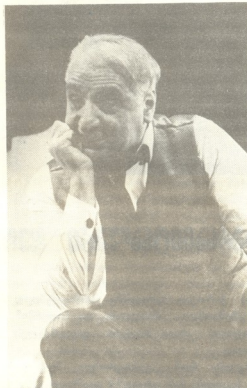
ზაქარაიძის კრუნი, მისივე ბეკინა; რევი-სორი მისიელ ჭოაურელი 70 წლისა გაბზ-დარა, იუბილეს უსდთან. ფოტოზეზე აბტე-დოლია აკიო ვასაძე, თამარ ჭავჭავაძე, ჯო-დო ალექსიძე, პეტრე ამირანაშვილი, გი-ორგი ტუცესტოროვი, თუბილარის მიხეა-მება რევისორი ლილი იოსელიანი, მაშინ სულმოდად ახალგაზრდა სპირტული კომენ-ტატორი ეროსი მანჯავაძე... ეროსი სხვა-დასხვა როლდებში. დიდებული, მომავადი-ბული შემოქმედების სამი იდლითი — ვე-რიკო ანჯაფარიძე, მეფეა გაუაროვად და სო-ფიკო ჭოაურელი, როდებიდან გვესახებან სხსილია თავიშვილი, მეფეა ჩანავე, ვასო გოძიაშვილი, გიორგი შაველიძე, პარიხე თბილელი, მერი ფიციოთაშვილი, ნინო ლაფანს, თამარ ბაქრაძე, თამარ ჭავჭავაძე, ზინა კე-რენიშვილი, გოგი გეგეჭკორი, ცეკვისა ჯა-დოქარი ვახტანგ ჰაბუკიანი და აბერაგინი დეზემონა ვერა წიგნაძე, კოტე მახარაძე... მარტო ჩამოვიღებაც ვერ შესძლებ, გარეშე თვლი ვერ განალაგებ ამ უნიკალურ ფო-ტოლოკუმენტებს, ეს ამ ბინის დიასახლისი-სათვის მიგვიწვდია. და შერე რა ძვირფასია ეს მასალა ქართული თეატრით დანტერე-ხებული ყველა ადამიანისათვის, რომლის ფსია მოთავაშლა კიდევ უფრო მეტად გაიზო-დება, რადან ამ მეურნე ბინაში დეცლია ისეთი სპექტაკლების უნიკალური ფოტო-ლოკუმენტაცი, რომელთაც ძნელად მოიძებნა თეატრალური გეგუშებასა და სათანადო და-წესებულებებში...

ქმ მეფეას ორი პერსონალური ფოტო-გამოფენა მოუწია საქართველოს თეატრა-ლურმა საზოგადოებამ. პირველი რუსთავე-ლის თეატრის ფოტოში, მეორე — აკიო ხო-რავას სახელობის მსახიობის სახლში. მრავ-ალი თბილი და გულმანამწვდომი სიტყვა უთხრეს, ლამის ყვეაფლების ზღვანი ჩაიბი-

მედა ოქტაზილის ფოტოები

რა ქალი... არ მოკლდება ამ გამოფენებს მნახველი და შემფასებელი...

რამდენიმე წლის წინ მედვამ ხელი დაი-
ზიანა და დროებით გამოვიშვა თეატრის, მი-
სი სათავეანებული თეატრის აღმშენებელმა
როდი მიატოვეს, სიბიძე და უკრადღმა რო-
დი მოკლეს. თითქმის მთელი დასი ეწვია
ბინაზე. ერთ დღეს საინტერესოდ მოდიო-
ბული ვეპერეოლა სამხსოვრო მისამართი
მთარმეს, პრიალა ქსოვილზე რუსთაველის
სახელობის თეატრის მთელი დასის სურა-
თი და ემბლმა გამოისახული. ცნობილ მსა-
ხიობებს პარტიისკმის ნიშნად გულთბილი
სიტყვები უშვრევადა უბოძებიათ მისთვის.
ქალბატონი მედვა თვალისწინებით უფრ-
თხილდება ამ დოტოდოკუმენტს, წარწე-
რებს... აი ზოგიერთი მაგანი:

„ქვირფასო მედვა! გოცეგული და გა-
ოგნებული ვარ შენი კეთილშობილური საქ-
მიანობით, ჩვენი თეატრი არსებობის ბო-
ლომდე მაღლივრი იქნება თქვენი ჯადო-
ქრობისა! გმადლობთ. შენი ერისი მანჯა-
ლამე“.

„ქვირფასო მედვა! ბარაქალა ადამიანს,
რომელიც ერს, მის თეატრალურ ისტორიას,
ძალდაუქანებლად, ზოგჯერ ხელმოკლეობის
ემახად ასეთ საგანძურს ეტოვებს, მაღლი
თქვენს კეთილშობილურ შრომას. ვიქტორი
ნინიქ“.

„ქალბატონო მედვა! ენთუზიაზმი და სიყ-
ვარული იხანავს ქვეყანას, კულტურას, პრო-
გრესს, ლებრომა ქნას, არასოდეს გაგნელ-
ბოვდეთ ის სიყვარული და თავდადება, რო-
მელიც დღეს წარმატოვს თქვენს ცხოვრე-
ბას. აკაკი ბაქრაძე“.

„სასიხარულოა, რომ ქართულ თეატრს
თქვენი სახით ვაგვ ასეთი დაუღალავი, ერთ-
გული და დაუმრეტელი ენერგიის მქონე
ადამიანი. რამაზე ჩნოკადე“.

„სულ ასეთი სიყვარულით და ასეთი მონ-
დომებით გაკეთებულიყო ყველა საქმე. პა-
ტივისციებით გურამ საღარაძე“.

„ჩემო მედიო! მუსლმონური ევამორე-
ბი შენი მოუღვლი ხელის თითები... ჯანი
ნუ მოგაკლოს ლმერთმა! გკოყნი. მედვა ჯა-
ხაძე“.

„ჩემო მედვა! ჭეშმარიტად მამა-ბაბური
საქმეა. ბარაქალა თქვენს ქალობას!! კარლო
საკანდელიძე“.

რა შეძლება დაეუშაბით გულიდან ამო-
სულ ამ უშუალოდ ნათქვამ ჩვენი სასიქა-
ჯული თეატრის ცნობილ მსახიობთა სიტყ-
ვებს თუ არა ერთი რამ—დღევრძელობა, ბედ-
ნიერება ნუ მოკლავიდეს მას და მის ერთად-
ერთ ნავემს — ქალიშვილს ქეთევანს, რო-
მელიც წელს არქიტექტურის ფაკულტეტზე
შესასვლელად ეშაფება, ისიც დედაბავით
გარკეპებულია ხელოვნებით, მუსიკით, მხატ-
ვრობით, მასაც იზიდავს თეატრი...

დილოცის თქვენი გული, თვალს და მო-
უღვლილ მარჯვენას დაიხ, ადამიანი შეუძ-
ლებლესაც შეძლებს თურმე, როცა ასეთი
სიყვარულია!

1800 ბავშვის აღზრდელი

საქართველოს სა-
ზოგადოებრიობა და
განსაკუთრებით ძველი
პედაგოგები ალბაც იც-
ნობენ მახარაძის რაი-
ონის ბავშვთა სახლის
ყოფილ დირექტორს
უმანკო ჰერვილს. მის
შესახებ რედაქციამ
ორი საინტერესო წი-
რილი მიიღო.

ინტერნაციონალური დღე

სალამი, უმანკო დეიდა! ალექსანდრე კუდიაკოვი ვარ. გასოვთ, ბავშვთა სახლში ყველა ბავშვი (და მთა კილურაძე) „პაპას“ შეასხდა.

1943 წლის 5 მაისს ჯარში წავედი. ჯარიდან ომის ინვალიდი დაებრუნდი. ამჟამად მე უკვე რედუშკა ვარ – 60 წელი შემი-სრულდა.

საქართველო 1951 წელს დაეტოვა. მოსკოვში ვსწავლობდი, იურიდიული სკოლა და ინსტიტუტი დავამთავრე. 1955 წლიდან კარელიაში ვცხოვრობ. დიდი ხანია პენსიაზე ვარ, კარგ პენსიას ვიღებ, ცოლი შევირთე, ვაღვრტინა პეკია. ექიმია, საავადმყოფოში მუშაობს.

ძალიან გამეხარდა 25 მაისს თქვენი ხმა რომ რადიოში გავიგონე.

მოვილოდე, ძირფასო უმანკო კონსტანტინოვა! გისურვებთ ჯანმრთელობას და დიდხანს სიცოცხლეს.

როგორც სედავო, ცოტა ქართული მას-სოხვ. ბევრი კი დამეჩნდა. წერა და ლაპარაკი მიწნდებოდა. ახლა მიყარს: როგორ ვასწავლიდი ბავშვებს (მესწავ-მეგვება კლა-

სებში) ქართულ სკოლებში მასწავლებლად რომ ვმუშაობდი ანახელსა და ბათუმში? მაპატიეთ! ახლა საუბარს გავერტყლებ რუსულად.

მოსკოვში რომ ვცხოვრობდი, შეგუდით ტანია სუკოვას, მან ფრიალზე დაამთავრა ჰი-მიურ-ტექნოლოგიური ინსტიტუტი და სამუშაოდ გროზნოში გაემგზავრა.

მისგან შევიტყვე, რომ ტოვო უგმაჯური-ძემ ტიმირიაზევის სახელობის სასოფლო-სამეურნეო აკადემია დაამთავრა, მაგრამ ჩვენ ერთმანეთს ვერ შევხვდით და ამას ძალიან განვიწყობი.

კარელიაში ენაზე მახარაძის სამხედრო კომისიის, ნოზბრიკის შეილივილი; მე სომ ბაბუაშისმა გამიწვია ჯარში. იურა, მისი შეილივილი, სოფელ შრომიდან არის, აქ კი სამხედრო ნაწილში მუშაობდა. მისგან ბევრი ახალი ამბავი შევიტყვე როგორც საქართველოზე, ისე სოფელ შრომაზე, იქ სომ ერთ დროს თქვენ ფილის გადახალგადა და-გაუპოით.

მე, თქვენი აღზრდილი, ამაყად შრომისა და ომის ვეტერანი ვარ.

ფაშინშის განადგურების 40 წლის აღსა-ნიშნავად სამშულო ომის 1 სარისხის ორ-დენით დამაჯილდოვეს, მივიღე საიუნილო მედალი, მრავალი საწუქარი და მილოცვა.

იმავე თვეში, 25 მაისს კიდევ ყველაზე ძვირფასი საწუქარი მერგო – რადიოთი მო-ვისინივე გადმოცემა თქვენ შესახებ და თქვე-ნი მშობლიური, დაუიწფარი ხმაც გავი-გონე.

დიახ, მშობლიური!

მე სომ მახარაძის ბავშვთა სახლში გახს-ნის პირველი დღიდან ვცხოვრობდი. 1941-43 წლებში კი იმ „ბავშვთა საბჭოს“ თავმჯდო-მარედ ვითვლებოდი, რომელიც თქვენ დაა-არსეთ. მე მაშინ თქვენი ყველაზე უფროსი აღსაზრდელი ვიყავი, მათე კლასში ვსწავ-ლობდი. ბავშვთა სახლში ასიციენ ვიყა-ვი. თქვენ ყველასთვის უნდა ჩავეცვათ ტანზე და ფეხზე, გვემთა, აღმოვეცხვრათ წვენი ცილი ჩვევები და საქციელი, შევა-ყვარებათ სწავლა და შრომა, ჩავეყენებოთ რეჟიმში. თქვენ მაშინ უკვე ორი გოგონას დედა პრასკოვიადით, მაგრამ თქვენი დე-

პოლიგრაფისტო

ნინო თელუღარი ყველაზე ადრე მოიღო ატამაში და ყველაზე გვიან ბრუნდება შინ. საფაბრიკო სკოლა რომ დაამთავრა, გორის სტამბაში მოწყადა მოვლა. მას შემდეგ სასტამბო ნიშნებიდან მივიჩიო ჩამწყვრივდა წლები და იმ წლების მიღმა კი სტატეა, პატრიარქის მშრომელი ქალის ნათელი ცხოვრება ჩანს.

სტამბაში ნინო თელუღარი ბევრ სახელს წერავს. კომუნისტურ ქალ ყველა კეთილი საქმის მეთაურია. ის არაერთგზის არჩიეს აღკვეთარბიე სამეობის დეპუტატად, აღმასკომის წევრად: წლების მანძილზე ხელმძღვანელობდა სტამბის საბჭოს დეპუტატს, ზეგერევი იყო საქართველოს კი გორის საქალაქო კომიტეტის წევრი, საქალაქო პარტიული ორგანიზაციის კონფერენციის დელეგატი, უმუშაო ატამის სახალხო კონგრესის თავმჯდომარე, ქალთა აპპოს და ქალაქი კეთილმოწყობის კომისიის წევრად...

ნინო, თავის მეტელესთან — პოლიგრაფისტ ქიკოლოზ პაიჭაქესთან ერთად ათეული წლები გაატარა გორის სტამბაში. მისი კალამით ლამაზი აკოლმძღვანელების აღმზრდელია. მოწინავე პოლიგრაფისტის სანიშნულად უძღვებდა ოჯახსაც და სამასაბურსაც.

შესე სტამბაში ხვდება პოლიგრაფისტები. კასადონდება გორის გაზეთი «გაბიკელების» გვერდები, რომელიც მერე გაზეთის ფურცლებად იქცევა...

ლალი ბანკატაძე

ქ. გორი.

დასმარება ბავშვთა სახლის დირექტორს უმარო ჰეშვილს დედადა, ხოლო მათ ტანსაღმელი და კვების პროდუქტებით. მგრიის, შრომის და ნატანების კოლმურენოებით ეხმარებოდნენ.

უფრო გვიან ისინი და ბავშვთა სახლის სხვა აღმრდელები სამუშაოდ თბილისის ტერიტორიულ ფაბრიკაში მოეწვენენ. ბეკრი მთავანი დღეს სახელუვანი ადამიანია: აკოლ საროიანი — მფრინავი, ვალერი გავრილი, იგივე ჭეიშვილი (რომელმაც ჯარში წასლის წინ გამოიყვალა გვარი და მისი აღმზრდელი დირექტორის საპატივეყოლოდ ჰეშვილის გვარი მიიღო), ლიდა ნედრეკინა, ტატანა წიგითიშვილი, მედეა ბებენაძე, ლილი პატარავა (მედაგოგები), მავალა კიტია (ანტენერი) და სხვა მრავალი.

სამაგვრო სახლში აღმზრდელებად მუშაობდნენ: პელო კილერაძე, მარო ტრაპაძე, პატუკ მექაბიშვილი, ტატანა შიშკარაშვილი, ნინო მაშინაიშვილი, ქეთევან უჯმაჯურიძე, ელენე დოლოძე, თამარ თოთბაძე, ანნეტა მასკოვა, ოლია სირაძე, ერა კილაძე.

თმის დროს უმარო ჰეშვილი არჩეულ იყო თბილი ტანსაღმლის, ანანათების და სხვა სხვის სანერქების შეგროვების რაიონელი კომისიის თავმჯდომარის მოვალეობად. მეგორეკილი სანერქები იგზავნებოდა ფრანგულს. მაშინ ჭეიშვილი ქალთა მატალიონის კომისიადიც მუშაობდა. ბატალიონში 35 პარტიული ქალი იყო გაერთიანებული, რომლებიც დღე-ღამის განმავლობაში ქალქის ტერიტორიაზე მორიგდებოდნენ.

ბავშვთა სახლის აღსაზრდელები შეფობის წყვედზე ქალაქში ვალავდებოდნენ სამხედრო პოსტბაღს, მარათადნენ კონცერტებს, მედიცინის მუშაკებს შეელოდნენ დაჭრილი მებრძოლის მოვლაში, ჭრილობის შეხვევაში და სხვა. სამუშაო მურენოებებს და კოლმურენოებებს ეხმარებოდნენ ჩაის ფოთლის ტრევაში, მისავლის აღებაში.

უმარო ჰეშვილის დამსახურება, რომ მახარამის სკოლა-ინტერნატს დღეს განაჩა დივისი დასმარა მურენოთა 10 მეტრის ოფენობით, სადაც აღსაზრდელები ფიზიკურად იწოთბოდნენ და შრომით ჩვეულებს ყუფულებს. კარგი მუშაობისათვის უმარო ჰეშვილს მიღებული აქვს მთავარბის ჯილდოები, ქუბის სივლეში, ამჟამად ამადარა ქალი დამსახურებულ პენსიას იმყოფება. მარგან როგორც ვეტერანი კომპარტიული კოლეა ატეხილად მონაწილეობს საზოგადოებრივ ცხოვრებაში.

მას სანიშნო ოჯახი აქვს — შვილები უმადლევი განათლების მიღების შემდეგ თბილისში მოეწველებენ. მეუღლე, ომისა და შრომის ვეტერანი, დიმიტრი ჭეიშვილი მახარამის ვეტერან კომუნისტთა რაიონული საბჭოს თავმჯდომარეა.

მარგან რაიონის მშრომელუბამ ამ სანიშნო ოჯახს ერთგვარი პატივი მიაგებს და რაიონის სხვა მუშელოდნენ ერთად, «ქარის ქორწილი» გადაუხადეს.

შ. ზაქარიაძე,

დიდი სამაგვრო ომის ვეტერანი.

დური ყრადლების 99 პარტეკტი ჩვენ გვეკუთვნოდა, თქვენს აღსაზრდელებს. მასხოს, რაღვეს დაკუნებდით იმისათვის, რომ წესიერები, პატრიონები, შრომის და მეგობრის მოყვარენი ყოფილიყავით. გვეყვარება სპორტი, მუსიკა, ლიტერატურა.

ჩვენი ბავშვთა სახლი დიდი, მეგობრული ოჯახი იყო, სადაც თქვენ მთავარი დედა პრანდებოდით.

თქვენის წყალობით თითქმის ყველამ დაუტოვარა სამაგვრო სკოლა.

მასხრებმა, როგორ დავავადით ექსკურსიებზე — თბილისში, ბათუმში და სხვა ქალაქებში.

ჩვენთანაც ჩამოდიოდნენ საპატრიო სტუმრები — მასხოს ფილიპე მახარამის სტუმარი მუელუდნენ ერთად, სხვადასხვა მსახიობის ჩასასვლა.

ჩვენ რაღვენიმ წრე გვეწონდა, ჩამოყვარდებით ორკესტრი და გუნდი. და ეს ყველაფერი ომის მძიმე წლებში იყო. მაშინ თქვენ მოგვარდით ყოველგვარი გაკეთება თქვენი ყოველდღიური მშრომელობით.

თქვენზე გადისეგნის რომ ვისმეცნობ რადიოთი, ციფრი დასახლებს: 1.800. თურმე, რაღვენი ბავშვი გაგებრდით თქვენი ჰედაგოგობრივ მოღვაწეობის მანძილზე.

მე მახსოვს, თქვენს აღსაზრდელებს მოერის ესანდრე თქვენს დაგვიტყდა იყვნენ.

მამასაღამე, თქვენ ნამდვილი ინტერნაციონალური დედა მხრანდებო.

ამაგვამ კი 100 ათასზე მეტი იმედი და შეილთაშვილი გვეკულებოდა, რომელიც ის სასკოლოთი თვისებები აქვთ გადამცემით, თქვენს აღსაზრდელებს რომ ეხერგავდით.

სახელი და დიდება თქვენ!

მთელი ჩემი გულწრფელი მადლობა სიკეთისა და სულიერი სიმდიდრისათვის, რომელსაც უმუშევრად გვიანაწლებდით.

გისურვებთ თქვენ და თქვენს ოჯახს ბედნიერებას და კეთილმოწყობას.

თქვენი ა. ქაღალაძე.

ჩემი მისამართი: 186660, კარკლის ასსრ, სოფელი ლოუბი, ლესნაის ქუჩა №18

აპაგზარი

იმ მოწინავე ქალთა შორის, რომელთაც დაუკუნებლად მონაწილეობენ მახარამის რაიონის მრავალმხრივ საზოგადოებრივ საქმიანობაში, ერთგვით პირველადანია უმარო ჭეიშვილი. იგი წლების მანძილზე ხელმძღვანელობდა მახარამის სასაგვრო სახლს, სადაც ჩვეული ენერგიით იცვლიდა მრავალრიცხოვან უპატრონო ბავშვთა მოვლას და აზრდისათვის. განსაკუთრებით დიდი მუშაობა უხვედრებდა მას სამაგვრო ომის მძიმე წლებში, როცა დედობით ოკუპირებული ტერიტორიიდან: ლენინგრადიდან, ეორონგიდან, უზანიდან, კურსიდან, კალინინიდან, უკრაინიდან, პალტინაპრითიდან სამოქალაქო უღელმაროდ გზადწინდით ბავშვები. შრომდელი ბავშვები შემდეგში სამაგვრო მახარამის აბრეშუმის ფაბრიკაში მივიდნენ. პარტის მახარამის რაიკომის ბიუროს გადამწყვეტილებით მათზე ზრუნვა და

მოქიშალოთი სმტმეგრამე

5

მსოფლიოს 8 უმღერესი მოქაღრაკე ქალის მატ-ტურნის მამოში (შეცეა) განსაუთრებულ მწიშნელობა მიენიჭა. მას მათა ჩიზრდანიის მომავალი მეტოქე უნდა გამოეყენებინა. მსოფლიოს უმღერეს დიდოსტატ ქალთა „წრე“ არც ისე დიდია. ზოგი მამოშიმღვლი საფუშლიანად მიიჩნევა, რომ პრეტენდენტთა შეცირებაშიაუცილებლად უნდა ეთამაშოთ წინა გარეინდაშელისა და წინა იოსტლის. ეს, რა თქმა უნდა, ძალზე სასურველი იქნებოდა, მაგრამ ჩვენში მოქაღრაკეებმა, სამწუხაროდ, ამტკიარდ საწონათმორისო ცეზირი ვერ გადალესეს. ასახლებუნდენ კიდევ ერთ სიანტერესო მონაწილეს — უნტრულ ფეფა პოლგარს, მაგრამ უნტრულ ოსტატი მამის ჩაგონებით, ჩოუბად ესხაუნდეს უარს ქაღიბთან თამაშზე და დიდიწის მსოფლიო ჩემპიონი გახლდა... ვაითა შორისი მამოშიმღვლიებს მაინათია, რომ ეს სრული უტოპიაა. ასეა თუ ისე, პოლგარს ერიგება ქალთა კოვლდგარ შეცირებებს და თავისი ცდილობს. ვნახოთ!

მალშიში რვა მონაწილეს, ცხადია, ერთნაირი შესაძლებლობები არ ექნებოდა. უსულ მალე გამოირკვა, რომ ჩინელი უმ ენე ცინი ასეთ ბრწყინვალე საზოგადოებრივ შემთხვევაში მოხვდა, ასე ვთქვათ, „სხვისი ადგილი“ დაიკავა. ძალზე დიდი მოულოდნელობა იყო მსოფლიოს პირველობის წინა მატის მონაწილე ირინე ლევიტანს უფერული შედეგი. საქმად ნაწიგებულ ტურნირის მეოთხე მანერლზე მას, როგორც იტყვიან, აცილება და ახსებლებდა. იმ მატისათვის ჩვენს, რომ-სლები პირველი ადგილისათვის იბრძოდნენ, ლენინგრადელი სათოფე მანძილზეც კი ვერ მოუახლოვდა. ეს მით უმეტეს უმართო იყო, რადგან, ირი წინ რე ლევიტანმა ძალზე გამოიჩინა თავი მსოფლიოს ჩემპიონ მათა ჩიზრდანიისდესთან ბრძოლაში. ერთნაირს წინასეც იყო და თუმცა საბოლოო ანგარიშით დამარცხდა, მაგრამ უდგოდ საბატო შედეგით. ამტკიარდ იყო, რომ ლევიტანს ამტკიარდ პირველი ადგილის პრეტენდენტად ასახლებდნენ. კიდევ ერთ მოულოდნელობად უნდა მივიჩნიოთ მასპინძლის, ცნობილ შედეგ მოქაღრაკე მია კამბლინგის საქმად მოკრძალებული შედეგი.

როცა მია ხანდახან განთქმულ მოქაღრაკე ვაგებს ამარცხებდა, შეიქმნა შთაბეჭდილება, რომ იგი მალშიშიმ არასტუმართმოყვრულად მოქიციოდა — მეტოქეებს სასტიკად გაუსწორდებოდა. ეს წინასწარი ვარაუდს სრულიად მცდარი გამოდგა — კამბლინგ ზედმეტად „თავაზიანად“ იქიციოდა და ქულებს „აირიგებდა“. ყოველ შემთხვევაში, მას პირველი ადგილისათვის ბრძოლაში არავითარი მონაწილეობა არ მიუღია.

როცა ლევიტანმა მარტა ლიტინსკაიამ სტარტზე პირველი გამარჯვებები იგეიმა, ეს რა თქმა უნდა, პირველი ადგილის დაკავებას ჭერ კიდევ არ ნიშნავდა. მაგრამ ლიტინსკაიამ შემდგომში გააგრძელა მოკვებების სერია. ექვსი ტურის შემდეგ მას მან ქალთა ჰქონდა. ეს უკვე უბრყინავლესი შედეგი იყო და ზოგადად კეთილად ჩაითვა, რომ ახლა უკვე პირველი პირი ლევიტანს ხელობდა არ წაუდგებოდა. ვინ იფიქრებდა მაშინ, რომ დაჩრჩენილ რვა პარტიაში ლიტინსკაია დიდის გაჭირვებით სულ მან ქულებს მოგროვებდა და დასკვნითი ტურების წინ პირველი ადგილისათვის ბრძოლაში მონაწილეობას ვერც კი მიიღებდა.

მოხდა ისე, რომ შეცირებების დასკვნითი ნაწილის წინ ორი უმართო პრეტენდენტად დარჩა: საქართველოს ორი წარმომადგენელი — ნანა ლევიტანსა და ელენე ახმდოლესკაია. ლაინფორტი ანდაზა, როცა ორნი ისე სამქებს აკეთებენ, არ ნიშნავს ორნი ერთნაირად გააქიფებენ. მართლად და, აღუქმსანდრია და ახმდოლესკაია ერთი მოზინოსთვის იბრძოდნენ, მაგრამ სულ სხვადასხვანაირად, განსხვავებულ საშუალებებით. როგორც მკითხველს კარგად მოეხსენება, ალექსანდრისა შეცირებების დაწყების წინ პირველი პარტიის უმთავრეს პრეტენდენტად ითვლებოდა. მის აღრინდელ მიღწევებსა და დამსახურებას რომ თავი დავანებოთ, ალექსანდრემა უთანასწორო, 1985 წლის სეზონი ჩაგრინავდელ წარმატა. მან ითქიქოს ზემოთხსენებული მოიგო მკვერის საზოგადოებრივი ტურნირი და იგივე ახმდოლესკაია ჩამოიტოვა. ნანას დიდი გამოცდილება, განსაკუთრებული საქმადრეცეტიულობა, განსაზღვრავი ნიჭი ამას სასურველად იძლეოდა.

ოდა, რომ იგი მალშიშიმც გამოარჩებოდა და უკვე მესამედ ითამაშებდა მატის მსოფლიოს პირველობაზე. აქ ისიც გაიხსენოთ, რომ 1981 წელს მათა ჩიზრდანიისთვის ნანა არ დამარცხებულა, მაგრამ უამით დამთავრებულა მატჩმა (8:8) მსოფლიოს ჩემპიონს გვირგვინი შეუნარჩუნა.

ამტკიარდ, შესაძლოა, ყველაფერი კარგად იქნებოდა, მაგრამ ნანამ პირველი ორი პარტია წაიგო. 1986 წლის ჩვენ ვახლდით მას კეთილ, სადაც 17 წლის ქალიშვილმა საკავშირო პირველობა ორი დამარცხებით დაიწყო (ჩაიკოვსკაიასა და კაცაძისთან), მაგრამ საბოლოოდ ბრწყინვალედ მოიპოვა პირველი ადგილი. დიან, ეს ასე იყო, ესტორია ზოგჯერ მეორედს კიდევ, მაგრამ...

ორი დამარცხება, როცა სულ 14 პარტია სათამაშო, ზეგარ ნიშნავს. საჭირო ღებია თამაშის მკვეთრი გაშვება, ტაქტიკის შეცვლა. ნანამ ეს მოახერხა კიდევ. ზედმედ საში მოგებოთ მან მდგომარეობა ჩამდენად გამოასწორა. ითქიქოს ყველაფერი რიგზე იყო, შეიძლება ბრძოლა წინ გაიბოლოდოდა. მეექვსე ტურში პირველ მოქაღრაკეს ასალი მარცხი ეთქვა — ამტკიარდ თავის ძველ მეტოქე-ლევინსკასთან. პირველი წრის შემდეგ 7 შესაძლებლობიდან მან ქულთა ცოტა იყო, ყოველ შემთხვევაში, ცოტა. პირველი ადგილის პრეტენდენტისათვის.

ასეთ რთულ სიტუაციაში ალექსანდრამ პირდაპირ შესაშური ნებისყოფა გამოავლინა და მეორედ შეიტანა გარდატეხა თამაშში, იგი პარტიას პარტიაზე გაგება, მანვე დროს მარცხს მარცხზე განიცდიდა გუნდშიდელი ლევიტანს კარგად, სატურნირი „ბორახალი“ თითქმის ეუბნა დატრიალდა. თითქმის კლავდ შემთხვეობა პირველი ადგილის დაკავება, მაგრამ მეორედ (და საბოლოო) წაგება ამტკიარდ კამბლინგთან დაუმარცხებლად მომწინა. უნდა თუ არ უნდა ნანა ალექსანდრის ორნაში წლით უნდა გადადოს მსოფლიოს ჩემპიონთან შეხვედრაზე უნებნა.

ამტკიარდ ორის „ჩვენს“ კუბშირად მე-სახის „სიტილად“ ვდგებოდა, ნანამ ლიტინსკაიას და ალექსანდრის „აქანსინტანს“ იგებენ, ახმდოლესკაია როგორცდა წრდელი იგება. მოხდა პირველად წრდებ ისე ჩაიარა,

რამ ბიკინი-საბინა მოჭადრაკე თითქმის და-
დერბაზზე არცა ფიქრობდა. იგი აუღელდე-
ბლად, როგორღაც ხანჯამულად, ღიწვად
თამაშობდა. რამდენჯერმე ზემდეც გაუღმდა.
მეორე წრეში ახმოდგება ალექსანდრია-
სთან სავსებით წახვეტი პოზიციისა ჰქონდა.
ეს წაგება პირველი ადგილის ზედს გადაწ-
ვებდა კიდევ. მაგრამ თბილისელი ციტი-
ნოტი ამოჩინდა და უპირატესობა ხელიდან
გაუშვა. ერთი სიტყვით, ახმოდგება სხე-
ზე უფრო ძლიერი თუ არა, იმდენადი მა-
ინ ამოჩინდა, მთელი შეგირბნა დიდი მო-
ლომებით თანაბრად, შეუპოვრად წარმართა
და საბოლოო ანგარიშით სრულიად დამსხ-
რებულად დაიკავა პირველი ადგილი. ამით
მან სექტემბერში მსოფლიოს ჩემპიონ მათა
ხიზურდანიშთან შეხვედრის უფლება მოი-
პოვა.

ელენე ახმოდგება, ადრე პრეტენდენ-
ტა შეგირბნის არაერთგზის მონაწილე, 29
წლისაა. ეს მოჭადრაკისათვის ძალზედ გა-
ფურჩქნის ასაკია. ხანტერებსა, რომ ერთ-
ხელ, 1977 წელს, როცა იგი 20 წლისა იყო
და მათა ხიზურდანიშე კი მხოლოდ 16 წლისა,
ასინი ერთმანეთს უკვე შეხვდნენ პრეტენ-
დენტთა მატჩში. მაშინ ერთი ქულის უპი-
რატესობით მათა დაიმარცხა, 1978 წელს კი
მსოფლიოს ჩემპიონობაც მოიპოვა. მას შემ-
დეგ, როგორც იტყვიან, ბევრმა წაუღმა
ხაიარა. უკანასკნელად შეტოვებინა თამა-
შის წრეულმა უფასოდავით, სადაც მსოფ-
ლიოს ჩემპიონმა კვლავ გაასწრო ახმოდგე-
ბას.

აი, არ განუხედავ მსოფლიოს ჩემპიონი-
სის პრეტენდენტმა გახტო, „სპორტსკე ნიკი-
სიტს“ კორესპონდენტ დომენეს მალში-
ის ასპარეზობის დათავიერების შემდეგ:

— მათას დამარცხება მეტადმეტად ძნე-
ლია. ჩვენ მალშივე მოთამაშებთ ფიჭორბ-
დით, რომ ვისაც არ უნდა მოეგო ეს შეგირ-
ბება, მათთან მაინც ვერაფრის გახედება, არ-
ადაც მას სტამბულად მალად შეხვედრები
აქვს.

ახლა მიმოხილვდები მიჩნევენ, რომ
მოიყვანა მატჩში, რომელმაც სექტემბერში
დაიწყო. მათა ხიზურდანიშეს უპირატესობა
ექნება. მსოფლიოს ექს-ჩემპიონმა ნინა გა-
ფურჩქნაშვილმა, რომელმაც ხიზურდანიშის
ძალაც კარგად იცის და ახმოდგებასაც,
პირდაპირ განაცხადა, რომ ბიკინი-საბინა დი-
ლოტატი მსოფლიოს ჩემპიონს დიდ მატ-
ჩშიც ვერ შეუქმნის. ასე ფიქრობენ სხვა
წამყვანი ექსპერტებიც. ეს ასეა, მაგრამ მა-
ინ ის დაგვაჩვენება, რომ მსოფლიოს
პირველობის მატჩს მაინც თავისი მსოფლიო
გაჩინა. პრეტენდენტი ხშირად მას უფრო
წინააღმდეგობა ხეუბნა, ვიდრე ჩემპიონი, მან
წინააღმდეგობა წარმოა მიიღო უფლიერეს
დიდოსტატებთან ბრძოლაში.

ერთი სიტყვით, მოვიცადით სექტემბრამ-
დე. დავთვალოთ ის საექსპლადიტოს, რომ-
ლებიც მათა ხიზურდანიშის წინააღმდეგ უფრო
უპირატესობას ანიჭებენ და მათთან ერთად
დაველოდოთ მედგარ, შეუპოვარ მატჩს მსო-
ფლიოს პირველობაზე.

— არ მესმის, როგორ შეიძლება
შეიყვარო ქალი მარტო სილიზნის
გულისთვის! — დაიწყო ჩემმა მე-
გობარმა ბელმ, — ასეთი რამ წარ-
მოუდგენლადაც კი მიმაჩნია. ჩემ-
თვის მთავარია სულიერი სიახლოვე,
ეროულიცა, აზრთა გაცემა-გამიცე-
ლა, ფართო ჰორიზონტი. უამისოდ
ქალს ვერავითარ შემთხვევაში ვერ
მეციკავებდი.

— და შენ შეხვდი ასეთ ქალს? —
კითხე გავიკებულმა.

— რა თქმა უნდა! მას ჰელიე
ჰქვია! ვერც კი გეტყვი ლამაზია თუ
არა, ამისთვის ყურადღება არ მიმიქ-
ცევია, მაგრამ, სამაგიეროდ, შემიძ-
ლია გითხრა, რომ იმეითა ინტელექ-
ტის ადამიანია, ბრწყინვალე ენო-
ბიისა. მასთან საუბარი სიმთევე-
ბაა! ამა თვითონვე ირწმუნებ, ან-
ლა აქ უნდა მოვიდეს.

ჰელიე ულამაზესი ქალი ამოჩინ-
და. მისი ამოღობილი ტანისა და
მწვენიერი ცისფერი თვალების და-
ნახევანე აღტაცებისაგან სუნთქვა შე-
მეკრა და ხმის ამოღება ვეღარ მო-
ვახერხე.

— მოხვედი, საყვარელო? — ჰკით-
ხა ბელმ გაბრწყინებული სახით.

— ჰო, — თავი დაუქნია ჰელიემ.

— აი, სწორად ახლა ვუყვებოდი
ჩემს მეგობარს, რა კარგად ვუბნებ
ერთმანეთს, ასე არ არის?

— რა თქმა უნდა!

— ეუმბრეციდები, რომ მთავარია
ქალს ფართო ჰორიზონტი ჰქონდეს,
იქნის ერთდრიბული. ხომ მართო-
ლია?

— რა თქმა უნდა!

— მე ისიც ვუთხარი, რომ ჩვენ
უტყველადაც გვესმის ერთმანეთისა,
მეც ხომ ასე ფიქრობ?

— რა თქმა უნდა!

— აი, ხომ ხედავ! მე და ჰელიეს
ყველაფერზე შეგებოლია მსჯელობა.
არა მგონია იყოს ისეთი საკითხი,
რომელზეც ჩვენ არ გვისაუბრია.

— ხომ ასეა, ჩემო სიცოცხლე?

— რა თქმა უნდა!

— მე ბედნიერი ვარ, ჩემი ჰელიე
ნამდვილი სუთნეა! როგორ მეც
უნებია ის კაცები, რომლებიც ვერ
ხედეიან თავიანთი ინტელექტის შე-
საფერ ქალს და მთელ ცხოვრებას
ლაბაზი, მაკომ ბატვიით სულელ
პრობის გვერდით ატარებენ. ასე არ
არის?

— რა თქმა უნდა!

— უფრო მეტსაც გეტყვი. განსა-
ცვრთვებოდეს ფართოა ჰელიეს ინ-
ტერესთა წრე, აზერტესეს პოე-
ზია, მუსიკა, საერთაშორისო მღეგ-
მარება, აზრობითი იარაღი აკრძო-
ლეს საკითხი, ასტრონომია, კოსმო-
ზავტეკა, მეტაფიზიკა, გარე სამყა-
როს დაცვა...

— რა თქმა უნდა! — აღარ აცალა
სიტყვის დამთავრება ჰელიემ.

— ერთი სიტყვით, ჰელიე ის ქა-
ლია, რომელმაც მთელი ცხოვრება
ვოცნებობდი და ლაღებდები. შენც
ხომ ბედნიერი ხარ ჩემო ანგელოზო?

— ჰელიემ გაუღმა ბელის და მეკო-
რე დუმილის შემდეგ უპასუხა: —
რა თქმა უნდა!

ილია ჭავჭავაძე და ქართველი ქალები

ნინო გოგობერიძე

მარიამ ხაჩიკაშვილი

ეკატერინე ჩიქვაშვილი

ილია ჭავჭავაძის, როგორც თავისი დროის უადრესად პროგრესული მოაზროვნის მსოფლმხედველობაში, ქალის პრობლემას გარკვეული ადგილი უჭირავს. ქალი—დედა, მისი როლი ერის, მშრომელი ადამიანის უანგარო სამზახურში, ილიას მარად ესაზღვრება აკის თანახმად. ქართველი ქალი მთავრად მისი საოცრებო იდეალი იყო. იქნებ იმიტომაც, რომ ილია ადრე დაიბადა და დედის მშობლიურ გარემოებასა და სახლის მონატრებულ იყო. 21 წლის ჭავჭავაძე, პეტერბურგის უნივერსიტეტის სტუდენტი, 1858 წლის 16 დეკემბრის წერს ლექსს „ქართლის დედა“, რომლის მესამე, აკადემიკოს გ. ჭიბლაძის თქმით, საუბრეში ერთხელ იწერება, და, რომელშიაჲც პოეტმა „ახე მძლავრად გამოთქვა მთელი თავისი ერის ფიქრები, განცდები მომავალ ზრუნვის, წარსულისა და აწუხოს ისტორიული ექიმობებით განცხის ფილიოსოფია“.

ქართველი ქალის იდეალით შთაგონებულმა მწერალმა შექმნა ბრწყინვალე მხატვრული ნაწარმოებები — „ოთარაანთ ქვრივი“ და დრამატული პოემა „ქართლის დედა“. ილიას უსაღებო სიყვარული და პატივისცემა ქართველი ქალისადმი მის პუბლიცისტურ მემკვიდრეობაშიც გამოვლინდა. დიდი მწერალი შეეხია საზოგადოებრივი საზოგადოების უკმაყოფილო ქალის მოღვაწეობის საკითხს — ქალი სოფლის მასწავლებელი, ქალი მასხიოზი, ქალი პოეტი, ქალი მოწაფელი და სხვა მრავალი. საზოგადოებრივ ახალგაზრდულ მოღვაწე მანდოლისნებს შორის ილია განსაკუთრებული ურთიდეობით, იმედით და არწმუნით ქართველი მასხიოზი ქალების — ნატოს გახანის, მაკო საფარვას და ელისაბედ ჩეჩქიშვილის შემოქმედებას შესტრფულია.

ილიას სენია ეროვნული გათვითცნობიერების ერთ-ერთ საუკეთესო იარაღად, განმავითვისებელი მოძრაობის მძლავრ ტრიბუნად მიაჩნდა, რაც ნათლად გამოვლანდა

დრამატული პოემის „ქართლის დედას“ შენახვაში, რომელიც შემთხვევით არ იწერება დედის მონადეობით: „ჩემი მამული საქართველო დედს მეთესტდება, ხალხი აწერით, და, ხალხი აღსდგა, ხალხი მოქმედებს“.

1858 წელს ნატო გახანამ პარტელმა განახანებია ამ პოემის გმირის — სამშობლოს ერთგული დედის როლი და ამით საფუძველი მოუზადა ქართულ სენიან დედის სახეს. გაზეთ „დროების“ ცნობით მაჟორებელი აღტაცებულმა ნატოს დედი და მასხიოზი სენიანე ათერ გაუწვევით. ილიაც ნატოს დედი მოხიბლული იყო უპირველესად სწორედ იმიტომ, რომ მასხიოზი თავისი მაღალნიჭიერებით, უზადო ხელოვნებით მაჟორებელს სიცოცხლის და ეროვნული თავისუფლებისათვის ბრძოლისაკენ მოუბოძოდა. ილია საერთოდ მოხიბლული იყო ნატოს მიერ სენიანე შექმნილ მეტაბოლი სტრუქტურებით, მტკრულ შუბრისმიდებელი, ჩარეულია გამამრეველები და ბრძოლისათვის მოწოდებელი გლეხი ქალების სახეებით. მან მთელი სიამაყით მამაღლა განცხიდა; გახანისათვის ღმერთს დიდის სიხუვით მოუხდელია „შეუდარებელი ნიჭი არტისტობისა“. ნატომ ასევე, პარტელმა განახანებია მანუარის ქვრივის როლი ილიასვე პიესაში — „გლეხები განთავისუფლების პარტელ დროების სენიანეში“. ნიშნდობილია ის ფაქტი, რომ ნატოს უზადლო ნიჭიერება შთაგონა ილიას მისხვე სახედნიეროდ სასცენოდ გადმოკეთებინა „კაცია ადამიანი“, რომელსაც „მანკალი“ უწოდა. ნატოს მიერ ბრწყინვალედ შესრულებულმა მესამეის როლმა შთაგონა ახალგაზრდა აკადემიკოსი ცაყარელს დაწერა ნატოსათვის დედის საქვეყნოდ ცნობილი კომედია „ხანუმა“.

ნატოს შესრულებულ ხანუმას ილია სახანულს უწოდებს. მწერალი განცხივრებული წერდა: „ეგრა სიტყვით ვერ გამოიხატება იგი თითქმის საწაულომოქმედება ხელოვნ-

ბისა, როგორც გამოხატა ბნენა გაზუნია, რომელიც ხაშუბს თამაშობდა. უკუთხი მისთვის აღარ შეიძლება, ამას ზევით ბელოვნება ვერ წავა”.

ჩვენი სახელმწიფო მსახიობი ქალები ბედნიერ ვარსკვლავზე იყვნენ ქალბატონები. გარდა იმისა, რომ ისინი ბუნებისაგან უხე-ვად იყვნენ სცენური გარემოებითა და აქტი-ორული ნიჭიერებით სხვაობისგან, — მათ პაუზები, როგორც ტექნიკა, დღით სცილ-დებოდა დიდი გუნდების მეთურებშიც. სე-ცენაზე მათ მიერ ატეხილ გრავიზს უფრთხი-ლოდ დაიბარეს მსურველ ტაში და არ იე-თახათ ვინ იყვნენ დარბაზში. დიმიტრი-იუფიანი და გარგოლ ჩრბილიანი, ილია კე-კეაძე და აკაკი წერეთელი, გიორგი წერ-ეთელი და ნიკო ნიკოლაძე, გიორგი თუმანი-შვილი და ანდრე ფურცელაძე, ვაჟა-ფშავე-ლე და ადმინისტრაცი უსწევდა, ბაზარზე გარ-კაძე და ეპიტაქრე გაბაშვილი, ზარიაშ დე-მურია და განდევილი, სოფროშ მაგალიძე-შვილი და ნიკო ლომიჭოვი და კიდევ სხვა-ნი მშავიანი, რომლებიც, შთაბეჭდილებებით აღსივლილ, წერდნენ მსურველ რეცენზიებს. მაშინ ხელოვნების ერთი უპირველესი და უმთავრესი პიროვნული შემფასებელი პრ-აქანდოვსკი დიდი ილია, რომელმაც დავა-ტყვა საუკრიბო თვალთი ზოლედ საოცრე-ბისა რაგმინედ სურათი. იგი წერს: „სუნ-დელთაჲსი პიესისა „სიბახაშა“- ბნი გაზუნია მოჰმაზნავს გიორგის დიდის როლსა: სცე-ნა იგი პირველად შემოვარდა ჩადიით რეკე-ზედ, და სხასასუბით დიწყო ღაბაგაჲ — მაგრამ ეს ერთის წუთის სცენა ჰგირდა ერთ-მოდ წარმოადგენა. საოცარი რამ იყო, მთელმა თეატრმა გრძალი მოიღო ტაშისტე-ბითა და კარგა ხანს აღარ დაუგინა ტაში, გეგობის უხეშს შევით და სხივით გამოკა-შეშვილი ნიჲე ჯგერყარ არ ენახებოდა ანსა... მარღოსა საოცარი რამ იყო“. რაფელ ერისთავის პიესაში „ქერი დაბოცრედ, მერე დაქორწილდნენ“ ნატოსეული ელისაბედის როლის შესახებ ეს აღნიშნავდა: „სხასაგარ-ის არის, რომ თავიდან ზოლომედ ნიჲე გაზ-უნიაშ ცაგარელმა ერთგვარის ხელოვნებით და ნიჭიერებით გაატარა თავისი როლი, არ-სად არც გადუმტვრები, არც დაულოლა რა, ბრავოსი დატოვდა და ტაშისტეგას ზოლო რა ჰქონდა. თითონ ავტორიც ეს თ. რაფ. ერ-ისთავი გვეუბნებოდა, რომ ცერტო ნაიამა-შვიტი ეს პიესა თავის დღეში არ მიხატავს“. ილიას ნატო მიანდა „ჩვენი ცხოვრების სურათის, ხასიათის, ავ-კარგაბანი თვისებე-ნი“ ისტატურად გამოხატავდა და დას-ტენდა: „იგან თქვენა უნდა, რომ ამ არტისტ-ქალს ეთიკაში შეიძლება“.

ილია ასევე ჭოფიერ იყო მოწესხული დი-დი მაკ საფაროვა-აბაშიძის დიდი ნიჭიერ-ებით. როდესაც ის პირველად იხილა სცე-ნაზე, წინასწარმეტყველებად განაცხადა: „წარმომადგენელთა შორის ერთია, რომელს-თესაც ღმრთის უფლებებია დიდი ნიჲე. მაგ ნიჭის პატარონი საფაროვა ქალია. ეს ისეთი აქტრიცაა, რომელიც ჩვენი სცენის უფალი იქნება, თვალა!“. ილია არ შეუდარა. გვი-და მაყერ ხანი და მას ატორიტეტულად და-

დახატურა: „თუ მართლა არტისტია სადმე, საფაროვას ქალი უფილიოა“. ილია მას უე-რებლად „ჩაწყნადეს“, გასაოცარს, „მე-დლიანს და მარილიანს“. რაოდენის მთქმე-ლია ეს უყოველივ!

მაკოსა და ნატოს ნიჭით გაცოცხლები ილ-ია წერდა: „ესენი რომ ან რუსეთში იყვნენ ან სხვაგან სადმე და რომელმდე გავრცელებ-ული ეს სცენადროდა და ისე თამაშით აურავნელ სიმდიდრეს და დიდ სახელს შეი-ძენდნენ“.

მაკოს არტისტულ გენიას, რომელსაც „სუ-ლეთი მონაბერ ნიჲეჲ“ ამბობდნენ, ილია მდარე ხარისხის პიესაშიც ადარებდა, აცალე-ყვება, ათავაძვება: „ბ-ნ საფაროვას ესე-რაფერი როლი ჰქონდა, მაგრამ აქაც ეს კა-რგი იყო და ამით ერთხელ კიდევ დავაძვი-რეს, რომ კარგი რუსეთელის ყუფავდა კა-რგია“. ილია მაკოს და ნატოს თანამაჲი სი-ძლიერის მსახიობებად მიიჩნევდა, მათ სიცო-ცხლის მომტაც და სიამოვნების მომტაცებელ მსახიობებს უწოდებდა: „როდესაც სცენაზე გამოვადნენ ქალ-ნი გაზუნია ცაგარელისა და ახაშთე-საფაროვას, სცენა ხდებოდა გა-მომტაცად, სულ სხვა ფერი იხილავ, სიცოც-ხლე მოგზავს და თეატრაც გამზარულდა... გაზუნია და საფაროვ მკვლავსაც გააცოც-ხლებენ... ეს არტისტები უმაროოდ ჰიესესაც ისე გამოაკეთებენ, ისე მარილიანნი თამა-შევენ, რომ ერთხელ სიამოვნებას მოჰყე-ნენ ზოლედ მთელს თეატრს“.

მაკოს და ნატოს ღირსეული მოწვეუ იყო ელისაბედ ჩერქეზიშვილი, რომლის თეატრ-ულად გამოჩენისთანავე ილიამ სიხარულით აღ-ნიშნა: „ჩვენს თეატრს ახალი არტისტ ქალი შეუძენია ქ-ნი ჩერქეზიშვილისა. საწყნარ-ით ამ არტისტს ქალზე ვერას ვიტყვით... წი-სანწარ სხვა ისეთ მოცად სჭირბა, მაშ მოვი-ცადოთ, მანამ ეს არტისტი ქალი რომელმდე თვალსაჩინო როლში გამოცდის თავის თავ-სა და მანშ დაწკარდებით გავაყნობოთ მკი-თხელებსაჲს“.

ილიამ ელისაბედს დანაირები ათათ აუხ-სრულა, ამაოდ თავისი იქაზის უსაყრდელ-ად უახლოვრე მებრუნებად დახასია ისა და მისი მეუღლე ნიკო ხიზანიშვილი (ტრბენელი).

გასაოცარი თბილი და ერთგული მეგობრ-ია დაუტყვევს ილიამ და ელმად მაკოს, ნატოს და ელისაბედს — სამეფო მსახიობ-ისაგან თავ-თავის მეუღლეებით — ვასო ახა-შვილი და ასიკო ცაგარლით გვერდიდან არ იცილებდა.

ელისაბედ ნატოს როლების უზალყო შე-მარულებულით გამოდგა. ამ რრი დიდი მსა-ხიობის მიერ კარგოდის დიდების, მებრტოლი ქარცოდელ გუბიჲ ქალების როლების მაღალ-მხატვრულ ღრნეჲ წარმოსახვით მაღლიერსა და დიდმა ილიამ სიბოჲა მათ ცხოვრებაშიც სცმოვად ქართველი ქალის ერთგულე ტან-სამოსი. მარტულად ნატოს და ელისაბედს მთელი სიცოცხლის მანძილზე ტანი არ გაუ-ცდიათ ქართველი დიდის ოქრომდებელი მო-კრებული სამრტულ-გულსხიბიანი კაბებით და თავიდან არ მოუტსნათი ზიხტკაჲსი და ღერ-ქ-ახალად.

ელისაბედ ჩერქეზიშვილი იფრენს: „ელისაბედ ჩერქეზიშვილი, მოსცოდელი იყო ნატოსა და დიდი ის ჩვენსა მთავალდა. ისე ატეცუბე-ული ვეგებუბოდი ამ დიდ პიროვნებას, რომ ხელებში ამიჯავსებოდი, თვალბი ამიჭე-ვებოდი. ილიას სურმა სტუტირობაშ შიში გამოქარწალა, ისე აღარ ვლუცოდდი დიდი პ-ტირის დანახვითა. ჩვენს საფაროვოში ზნირით დავცოდოდი... ბევრი კარგი დრო გავცდებარ-ბა დიდი ილიას სახლში“. ამ მეგობრობის დასტურად, ილიამ მაკოსთან ერთად მონა-და ელისაბედისა და ნიკოს უფროსი ვაჲი. როდესაც ნიკო საჯავგარეო წავსდა გა-დაწყვიდა სამკურნალოდ, ილიამ და ელმად მისთვის ელისაბედიც წაყვანა: მსახიობი, თეატრებს ნახავს, ეტრბის დიდი მსახიობე-ბის ხელოვნებას გაეცნომა და სარგებლობას მოტანას.

1906 წელს, როდესაც ნიკო ხიზანიშვილი ვერავალად გამოასალმეს სიცოცხლეს, ილია და ელმა გვერდით არ მისცოდნებან ელ-სიხატებს მძიმე დღეებში. ილია ნიკოს დარ-კადავს ზოლომედ დაესწრო.

რაოდენ თბილი და უნაწესი გრძნობები არის გამოხატარა აქ, ცაგარელის მიერ ნატო-საზე მდებარე ნიკოლოზად შემდეგ სტრი-ტაში: „ილიამ შემოვთავაზა, მტრბაანი ნადალივა, რადომ სურფაშოში არ მიბრ-ანდებოდი, ცგარე ცდელა დღეცაგარე, რომ აღიკც ეს გვამოდებოდი“. ანდა პირიქით, ნატოსაგან აკენებლობაში მიწერილ წერილ-შიც ერთი ადგლია: „მზადებდეს სალმა შემწოდებელსა ატრეფე ილიამ“.

ღრუად საგულისხმოა ერთი მომენტც: ილია საბრტელოდ მოქაყვლამ გიგოლ რე-ხელთანა მონატრა თურმე ნატოს ტბილი-მისი მოწონა, ილიამ ე. მანახილას და ი. მუნერაგისა თანხლებით თითონ მიგვარდა პირტის ღირთი ვირტუოზულად დამკერული მოქრედილ მსახიობი.

ილია მეგობრების მიმართ სიმკაცრესაც იჩენდა, რკაც ეს თეატრის ინტერტებს შე-ეცდებოდა. მაკოს საფაროვა-აბაშეჲ გამოგვე-ცემს: „მე და ილია უმძირანს ვაყვით თეა-ტრში მამზდარი ნიციდენტის გავა. ჩვემ მე-რეულე ვასო ახაშთე ილიამ ნახვარე თვის ქამაგინით დაავარბო. ილია მართალი იყო, მაგრამ მაგარი ის იყო, რომ ცხოვრების სა-ხარე გვიწოდდა. ისეღაც გაჭირვეულებს ამ ქარბის შემდეგ აღარ ვიცოდით, როგორ გვეკარხს. მითკამც ილიაზეჲ გაჭირვებული ვიყვი. ღრწას და ნიკოს უფროსი ვაჲი მე-და ილიას უნდა მოგვეცნოდა... ვამართა ნ-თლობა და ამ ნათლობას ჩვენი შერიგებაც მოჰყვა“.

ილია მეგობრს მსახიობ ქალებს აკრიტიკე-ბდა კიდევაც, რკაც ეს საბურო იყო. ისინი შენიშვნებს დიდი ურადლებით იტყვდნენ.

ილია, შენიშვნების, დიდ ტაქტა და მორტალბობას იჩენდა. ასეთი გულთბილი დამკოდებულება და ღრმა პატივისცემა ჰქონდა დიდ მწერალს ქართველ მსახიობ ქალებსა და მათი შე-მოქმედებისადმი.

გარიცხვანი...

— ისეთი ქალბი, ზღაპრული წყვილები... — ამბობდა მეზობლები და ნაწინაობები ანტონინა ნივარაძეზე და ეს მართლაც ასე იყო. თბილისში, გლდანის მასივში, სადაც ანტონინა ცხოვრობდა, „ანტონინის მალა-ზისა“ ეძახდნენ, რა გინდათ სულ და გუ-ლი იქ არ გუწოდებოდა.

ანტონინა ნივარაძის საქმიანობა სათანადო ორგანიზაციებს შეუმჩნეველი დარჩა, ამას ვერ ვიტყვით. ჯერ კიდევ თბილისის პირველი მისიონარების სახელმწიფო სასამართლოს 1971 წლის აგვისტოს განაჩენით ანტონინა ნივარაძეს საქალაქისთვის 2 წლითა და 6 თვით თავისუფლების აღკვეთა შეეფარდა, სასჯელის საერთო რეჟიმის შრომა-გასწორებ-ის კოლონიაში მოხდით.

ნათქვამია, მეღვაწეობის კართან დაიჭი-რესო. ასეც მოხდა. ერთ დღეს ანტონინა და-დგინდა სასჯელი გაიყინა. ახალგაზრდობა-ში ანტონინას შესივლად, ქალის ტელე-ფონის იმპორტული ნივთები ვერ მოეწონია, ანტონინამ იქნებარდა ჩაიგინა და ორივედ წაიღო დალიას სასურველი საქონელი გა-მოსწავლა. გაოცებულმა სასჯელმა აღარ იცოდა რა აერია. ბავშვის ტანსაცმლის კომ-პლექტი, კაბა და სხვა წერილობითი ანტონინა-ს ფაქტობრივად შეუბრუნა. დანარჩენზე ზედ მოვა-ლი, უფროსი სასჯელი. მართლაც მან მეო-რე დღესაც იკაპა. ანტონინა იანვარში და სა-სჯელოსკან 128 მანეთი და 50 კაიკის მოგება დარჩა.

ანტონინას სისარული დიდხანს არ გაგ-რძელდა. მილიციის მუშაკები თავს წაადგნენ მოგების ანგარიშში გარდაულ საკუთარს. პრაქტიკოსის ბელმოწერილი სანქცია წარუ-დგინეს; შეამოწმეს და მაღალ მაგიდაზე დას-ჯიდა ქალის, ბავშვისა და კაცის ნაირნაირი ი-პოგრაფი ნივთები, სულ 427 მანეთის ღირე-ბული სამრეწველო საქონელი.

* * *

ახლა მეტყველეს გვინდა გავაცნოთ საქე-ლაციის „დოქტრინა“ ჯუღიტი გორდელა-ძე.

თბილისი. ბარნის ქუჩა № 133, დღის 10 საათი. ჯუღიტი საწოლიდან წამოდგა. „წუხილის მეტიმეტი მომიდგა, დროა თე-ვი წესრიგით შევუყრიო, თორემ სადღე არის მომსახურება რიგი განჩენება“. ამის გათქ-რება და კარის მიღმა ზარის ხმაც გაისმა...

არაფერი მერბობს არ დასდგეს. — ხშირად უფროდგა ამის თქმა ჯუღიტი. როგორც კი მოსკოვში გასულიყო (ის დღეაქალბის ხშირი სტუმარი იყო), უმაღლე საკომისიო მალაზიბე-სა და უნივერსიტეტის ღირებულება, ძირფასს სა-ქონელს დაწერდა, ნაწილს ამანაგებით გა-მოგზავნიდა, ნაწილს ჩემოდნებით უზიდებო-ბა თბილისში ვაჟადღად.

„ჯუღიტიბას უნივერსამი“. — ასე ეძახ-დნენ გორდელაძის ბინას.

ჩვენ იმ კარზე დადგოვით ჯუღიტი, რე-დესაც ჯოჯო ზარის ხმა გაისმა. ეს ჯუღი-ტიბას კლდელი თ. ჩ. იყო, რომელიც ოციოდე წუთის შემდეგ სასაგებარეწივებელი გამოე-და ჯუღიტიბას ბინიდან. ახალბაზლი ძვირ-ფასი ქურჭი შემოსილი თანხლებ ქალს დასაყრდენი ამავედ ეუნებოდა:

— როგორია, პა! ასეთი ქურჭი ქალაქში ალბათ არვის ადგია. რამდენს დასწევდა გული.

— არც შევაჭვებ, ისე ჩაუთავადე 6000 მანე-თი. ამოღენა ფული... ეგებს ცოტა დაეკლო...

— ერთი მოგვიტანე შენც, რა დროს შევაჭ-რება, ასეთი ძვირფასი ქურჭი ჩავიდევ ხელ-ში. თუქა შენ ჯუღიტიბას კარგად არ იცნობ. იმდენს გადგავსადგინებს, ცხრაპირ ტყავს გა-გაქრობს, მაგრამ, დამიჯერე, ღირს.

იხვე გაიხსნა ზარის ხმა. კარი ჯუღიტიბა-მ გაღო. მის წინ უნებოთ კაცი იდგა. როცა ამ კაცის სამიწოდებაში დარწმუნდა, ბინაში მი-იწვია.

— გისმენთ, რას მიზრძანებ?

— ფრანგული სუნამო მინდოდა, ფსზე უკან არ დაიხვე...

— ჯერ მიხიბოთ, ვისთვის გინდათ. თუ მეუღლესთვის — 50 მანეთს გადაიხ-დიოთ, თუ „მეგობრისთვის“ — აქ ჯუღიტიბა-მ აქალაქად გაიღიმა, — უძვირფასესი ფრან-გული სუნამო „შანელი“ 100 მანეთი დავი-ჯდებოდა.

— მე, მე 100 მანეთიან სუნამოს გამოვა-რთმევდიო...

— კეთილი. ინებოთ, ამის სამდეგლო ფასი 45 მანეთია, მაგრამ ხომ იცნო...

უნებომა, გიორგი მ. — ქორგაჟარს ფული გადუბადა და ჩქარი ნაბიჯით გავიდა ოთა-ხიდან.

ფრანგული სუნამოს მუშტის წასვლის შემდეგ ჯუღიტი გორდელაძის ახალგაზრდა ქალი ეუბნრა. მოდასაყოფელი 60 მანე-თად ღირებულ ქალის კოფაში 260 მანეთი მისცა.

იმ დღით ჯუღიტიბას კიდევ ბევრი ეს-ტურბანე. სადაღის ქორგაჟარის ხალხი მო-გება 814 მანეთს ჯუღიტიბა და ისევ ზარი ხმა გაისმა.

— დავალდე. მეტი აღარ შემოდგო, ყოველ დღე ასეთ გაგზავნიდა ვარ. მოფასებდნენ მანეც... დასვენება მიკრძებდა, — თავისთვის გაუბა საუბარი ჯუღიტიბა-მ და კარი გაღო, მაგრამ იქვე გაშუმდა. კარებში მილიციის მუ-შაკები იდგნენ...

ამჯერადვე აუზნა სურვილი ჯუღიტიბა გორდელაძეს: „გადილილი“ ქალი, სადღე ჯერ არს, „დასაქვენებად“ იქ მიიბრძანეს...

* * *

მზია მახარაძე „თბილისისაქვემდებარების“ № 16 მალაზიბე ნივარაძე რომ დაიწყო მე-ზობა, მთელი კოლქტები გვერდში მიი-ტანა, სასახლიდნენ მომხმარებელთან ურთიერ-ობას...

პირველ სანებში მზია მახარაძე საქმისად-მი გულსურის იჩინდა, ჩქარა დაეუფლა თა-ვის პროფესიას და მოწინავეთა რიგებში ჩადგა, მაგრამ ყველაფერი ეს მოგვინებით გაიშალა.

მალაზია ხშირად ვაჭრობდა დეფიციტური, იმპორტული საქონელი, ამიტომ მომხმარე-ბელი ყოველთვის ჰყავდა. ერთ დღეს იმპო-რტული ბავშვის ტანსაცმელი მიიღეს. მზია მახარაძე 24 კაბა და 4 პერანგი სასჯელ-დავიდ შეიძინა.

სასურველი მომენტები დადგა. მეტრო „დი-დობის“ მოდერნე, ბარნისა, სხვა მალაზი-ებთან ერთად „თბილისისაქვემდებარების“ № 16 მალაზიაც ვაჭრობდა. ბარნისაზე მზია-მ საქონელთან ერთად ადრე შეძენილი ბავშვის იმპორტული ტანსაცმელი გაიტანა. მან სა-კუთარი საქონელი ვაჭრობა გაიწადა. მაგ-რამ იმ დღესვე ფსკების დამხმარებლისაღის დაეკავეს და მოგზაურ ფულთან ერთად სა-საქალაქოდად გამოტანა ბავშვის 23 კა-ბე აღმოჩნდა.

მეთისველს გვინდა გავაცნოთ სხვა „სახის“ საქალაქი.

თბილისში, ავჯლის გზატკეცილის № 65 სახლში ცხოვრობს ახალგაზრდა ქალი ნინო მეღვალაშვილი.

მეზობლებს აოცებდათ ნინო მეღვალაშვი-ლის მოქმედება. დილაპირას გასული მინ შენობების ბრუნდებოდა. ხელნაწი მუდამ დეტირთული მოქმინდა ლამაზდღიანი წიგ-ნებით.

ნინოს საიდუმლო ასეთი იყო: მოულობ-და ცნობილი მწერლების ძვირფას გამოცე-მებს და მამასისხლად ყოფდა.

მაღე ნინო მეღვალაშვილმა „სახელი გა-იოტა“ და ძვირფასი წიგნების მიყიდვებით ბუზებივთ დაუბრუნენ. ნინოს ისეთი მიყი-დვლის მოსადა უნარობა, რომელიც ლტე-რატორს ლამაზი ფლისაგის იძინდა. მან იცოდა რომ ასეთი მიყიდვლი ფსზე უკან არ დაიხვედა და, რაც მთავარია, ნაყიდი წიგ-ნის წამოთხვევლი არაფერ იყო...

მილიციის მუშაკმა „მწიფიბარ“ ნინო მეღვალაშვილის ბინასა მიკრძგა და იმდენ სასაქალაქოდად შეძენილი ძვირფასი წიგ-ნი აღმოჩინეს, რომ კარგა სოლიდურ ბიბ-ლიოთეკასაც შემურდებოდა.

ზაბალ მისანისპირი

საქართველოს სსრ იუსტიციის
სამინისტროს უფროსი კონსულტანტი.

კაითილი ფამოფიკა

1985 წელს 1. 014 ახალგაზრდა ოჯახი და 9515
ბატარა მოვალება შემავსა ღმინის რაიონის

ნაილი
პრ
დაბეჭდილა,
მამბამ...

„გამარჯვება“ ეწოდეს თბილისის ღმინის რაიონის კლუბს, რომელიც ახალგაზრდების ინიციატივით და თაოსნობით შეიქმნა.

კლუბის მიზანია ხელი შეუწყოს ახალგაზრდა ოჯახების შექმნას, დავებარის მათ ცხოვრების გზაზე წამოაბრუნოს სწავლებების გადამავალი და მრავალი პრობლემატური საკითხების გადაწყვეტაში: აქ მოეწყობა დისპუტები მრავალ აქტუალურ საკითხზე; ჩატარდება ლექცია-მოსვენებები ოჯახის წევრთა ურთიერთობებზე, მათ მოვალეობებზე, ბავშვთა აღზრდის პრობლემებზე, ზნეობრივ და ეთიკურ საკითხებზე...

კლუბის საბუთო გახსნის დასრულებამდე არც ერთი და კომპაზირებული გეგმაც არ იქნა და შრომის ეტერეპი, მწერლები, მღერეობის გეგმები, ახალგაზრდების მომადი. კლუბის პრეზიდენტად აირჩიეს 31-ე პროფსაწევრების კომპაზირების კომიტეტის მდიანი მ. კიბია; შემდეგ „ლიტერატურაში“ საქართველოს ალკა თბილისის ღმინის რაიონის ინსტრუქტორმა ზ. თორთაქიძემ და 159-ე საშუალო სკოლის პედაგოგმა მ. ბედროშვილმა წარმოადგინეს ახალგაზრდობის წევრები: სართავი ფაბრიკიდან გალინა ნიკიფოვა და გიგამა სამხარაული, პირველ მაისის სახელობის ფაბრიკიდან — ნატო ჩუბინიძე და მეგლდ მუხამიძე. გაერთიანდა „ედიტორიალური“ ლუბა წყლავრი და ზურაბ ბელიანიძე, ელმავალშენებელი ქაბინიდან ნანა და დავით ნარსულაშვილები.

ახალგაზრდა წევრებს ცხოვრების გზა დაულოცეს, შენიშნეს და გამარჯვებულად უსწრეს და მოგახსენეს პარტიის ღმინის რაიონის მდიანი მელა თედორაშვილი, პროფსაგანდის და ავტოკაის განყოფილების გამგე მ. ჯაფარიძე, ალკა ღმინის რაიონის მდიანი დ. გომამე, მომბოლთა ნებაყოფლობითი საზოგადოების პასუხისმგებელი მდიანი მ. დასაძი, უფრალ საქართველოს ქალის რედაქტორი, პოეტი-დრამატური მ. პარათაშვილი, პოეტი ე. დოლბათი და სხვები.

საბუთო ცერემონიის დამთავრებისთანავე კლუბი „მუშაობაში“ შედგა. ახალგაზრდა წევრების მიმართ აღვიღებულ „შე-

კითხვები შეითვლებზე წამოვიდა: „როგორ უნდა მოეწყოს ბედნიერების ღმინისგანაწილი დღე ქორწინებისა“, „როგორ წარმოგიდგენიათ ცოლ-ქრული ბედნიერება“, „რა როლს ავსრებთ მშობლებს თქვენს მომავალ ცხოვრებაში“, „რომელს ირჩევით — დამოუკიდებელ ცხოვრებას თუ ისევ მშობლებთან დარჩენას ქორწინების შემდეგ“. „როდის სჯობს ოჯახის შექმნა, როცა სიყვარული გიწვევით თუ როცა ცხოვრებაში უკეთესი პირობები გექნებათ“, „რამდენ შვილიან ოჯახს მიგაჩივით სრულყოფილად“.

კითხვა-პასუხის დამთავრების შემდეგ, სამეკლეს მუსიკა ახალგაზრდები საცეკვაოდ იხმო, შემდეგ გამოცხადდა თამაში — კონკურსი მამაკაცებისათვის „უფი უკეთესი“. უფი გამოცხადების ეტრების შესაბამის სტენდებზე: „როგორ მოამზადე სადილი რომ დაგჭერდეს“. უფი უფრო სწრაფად, და უკეთ შეხატვის ბავშვს“ და სხვა...

უფრის გადაწყვეტილებით კონკურსში გამარჯვებულად სტენის და დაჯილდოვდეს. პირველ მაისის სამეკრელო ფაბრიკის წარმომადგენელი მ. მაჩიძე „თოქინი-ბავშვის“ შეხატვაში. საჯახში სტენდების და სამხარეული ინვესტირის გამოცხადებისათვის ზურაბის პრეზიდენტი ზ. კიბია. სიმღერისათვის სართავი ფაბრიკის წარმომადგენელი მ. მაქვარიანი. კონკურსის დამთავრების შემდეგ ახალგაზრდებს ზორის კლავ გამართა კითხვა-პასუხი: როგორი უნდა იყოს იდეალური მამაკაცი, იდეალური ქალი, როგორ გესმით სიყვარული, რა არის ბედნიერება, როგორ გეზინათ ყველაზე მეტად ცხოვრებაში, თქვენი საყვარელი მწერალი, თქვენი მიზანი და ბოლოს, როგორ გესაბუთა ახალგაზრდული კლუბის „გამარჯვების“ მუშაობის სტილი და დანიშნულება?

კლუბის გახსნა და „პირველი სამუშაო დღე“ დამსწერეთათვის საინტერესო და სიხარულის მოტიანი იყო.

გზა დაულოცოთ მის მომავალ და ეუსტრეიოთ მისამად იყოს მისი არსებობა სხვა რაიონის ახალგაზრდებისათვის.

თბილისელი მრავალშვილიან დედა გ. რატიანი-ფეწუაშვილი თავის განცხადებაში წერდა, რომ ჰყავს ხუთი შვილი. შვიდწევრიანი ოჯახი ცხოვრობს დედასთან, სადაც მშობლები და ძმები ისედაც ვერც ბინაში იმყოფებიან. განცხადებული აღნიშნავდა, რომ იგი იმყოფება ბინის მიღების რაგში მრავალშვილიან დედასთან სით და ითხოვდა დახმარებას.

თბილისის კალნინის რაიონის აღმასკომის თავმჯდომარე აშ. ე. ტურქილიძე გვწერს:

მოქ. გ. რატიანი-ფეწუაშვილის ბინით დაკმაყოფილების შესახებ შემოსული საქალაქო საბჭოს აღმასკომის სახიზრო განყოფილების მოხსენებითი ბარათი, ვიზირებულ საქალაქო საბჭოს აღმასკომის ხელმძღვანელობის მიერ, კალნინის რაიონის აღმასკომს დაევალა მოქ. გ. რატიანი-ფეწუაშვილის ბინით დაკმაყოფილება, როგორც გამოცხადების (რაიონის დამკვეთი).

კალნინის რაიონის აღმასკომის გადაწყვეტილებით მოქ. გ. რატიანი-ფეწუაშვილის შვიდ სულზე გამოეყო 47,4 კვ. მეტრი ფართის საშობათიანი ბინა.

28 წლის მარინა ოტაშვილი თავის განცხადებაში წერდა, რომ ჰყავს ექვსი შვილი. ავადმყოფი მეუღლე, რომელშიც სასახარო ტარავა მიიღო და დედადამეც. ცხოვრობს ღმინის რაიონში, ეტრო მფლობელობის ბინაში. მათი სახლი თითქმის ავარიული მდგომარეობაშია და ითხოვდა როგორც გამოცხადების შეკეთებულ დახმარებას.

თბილისის ღმინის რაიონის აღმასკომის თავმჯდომარე აშ. თ. თოდუაძე რედაქციის ატუბონებს:

განცხადება, რომ აღნიშნული საკითხი განხილულ იქნა თბილისის ღმინის რაიონის აღმასკომის სხდომაზე და მიზეზული შესაბამისი გადაწყვეტილება, განცხადების ბინის, როგორც გამოცხადების, ღმინის რაიონის სამეგობლო საერმონტო სამმარაგლომ ჩატარა რემონტი და სახლზე გამაგრებისა და სახურავის გამოცხადების საშუალებები დღესათვის დამთავრებულია.

ახალგაზრდა გომარეული

36280

2 ჰერცების გულითა და 1 ჰიჯა შაქრის ფუნქციონირება გააკეთეთ გოგონებოგო. დავეუ-
ბადოთ 4 სუფრის კოჯიკი ფეხები, 5 სუფ-
რის კოჯიკი და ვადავლით, შემდეგ და-
ვეუბადოთ ნახევარი ლიტრი თხილი რძე,
შევადათ ციხესა და განუწყვეტლად ვუ-
ბადოთ. 7-10 წუთის შემდეგ გადმოვადგა-
რომ შეგრილდება შევეურიოთ 150 გრამი
ბაჭი და ვთქვაფოთ მიქსერიოთ გათეთრ-
ბაქო.

ლიმონის ნამცხვარი

2 ადარის (ცილიან გულიანი) დაგვი-
კეთო 1 ჩაის ჭიქა შაქრის ფუნჯილი და გა-
კეთოთ 1 ჩაის ჭიქა ღვინო; დაუშაბოთ 200
გრამი კარაქი, 1 ჩაის ჭიქა მაწონი ან აჩა-
ნა; ერთ სუფრის კოვზ ძმარზე გახსნილი
ნახევარი ჩაის კოვზ სილა და 4 ჩაის ჭი-
ქა ჭუჭული, მოვლეთო ცომი და გავყო-
როტ წალწილა. გავაბრტყელით ცალ-
ცალკე, მიიღო ღუნჯე მოგათავიოთ ღლიწი-
ლის მასა (რომელიც ახე შეადგენა; ერთი
საშუალო ზომის ღლიწიან გაუბრტყეო ცე-
რიანა. აფრეთო 1 ჩაის ჭიქა შაქრის
ფუნჯილი) მიერო ღუნჯე გადავადოთ თავზე,
გავრდებო კარად შემოვუტყუო და შეე-
დავო გაჭურჭოთ გამოსცხობა. როცა და-
სტყარი შევრდებოთ, თავზე შეგვიდლია
შაქრის სუფრა მოვაჭრებო.

ბლოგანთა

2 ჩაის კოვზ უელატინს დავახსათ 1 ჭიქა
ადუღებულის ცივი წყალი და გავაჩეროთ

თუ სურვილი გაქვთ ბისკვიტს წაუხვით
შემდეგნაირად მომზადებული კრემი.

ორი კვერცხის გულს და ერთი კვერ-
 ცხის ცილას დავავართ 1 ჩაის ჟელო შაქ-
 რის ღუმელი და გავავართ გულშივე.
 დავუმატოთ ნილ-ნელა რვეთი ორი ქლა-
 რაზანი, ცუტა ვანილი, ლიმონის ციძრა
 (გერგენები) და 2 ჩაის კოვზი კონდა,
 შემდეგ აუთროთ გემოვნებით ნიგოში ან
 ქაშინში (1 ჟელო). ჩაუხალოს ფორმებში და
 გავუბეროს შემდეგ უფროა და მაცივარში.

კოქტეილები

(მზადდება სურათი მიტანამდე)

შავიში. 2 კერძი და 4 სურსის კოვჩი
შპრის ფხენილი ათქვიფთო, დაუშარა
1 ჩაის კოვჩი უნაქვიფო ყავა, 1 სურსის
კოვჩი კონიაი, 2 ქიჯა ცივი ანაღღარა
რძე ან 2 სურსის კოვჩი შიხქელგებული
რძე გახსნილი 2 ჩაის ქიჯა ანაღღარა ცივი
წაღებში, ცალკე ფთქვიფთო, ჩაახსნათ სირ-
ჩებში, და ჩაყარეთ ყინულის ნაჭრები.

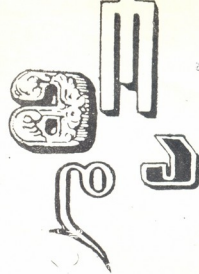
6060 პარკინგი

გარემონის პირველ და მეორე გვერდებზე მხატვარ თეიმურაზ სამსონაძის კლაკატი

მთავარი რედაქტორი მარტა ბერბინაშვილი	სარედაქციო კოლეგია: ნ. ბაჭყალიშვილი, ნ. ზურაბიძე, ლ. კახაბაძე, ზ. კახაბაძე, ნ. კილაშნიკი, თ. ლუგანსკი, შ. ლომთაძე, ნ. მანია, პ. მანია, ა. ბერბინაშვილი (ზავა. რედაქტორი), ნ. ზაქარაიშვილი, ლ. ზეინი, ნ. ცაბაძე, ნ. ჯაბახიშვილი, ი. ჯაბახიძე (პ. ზ. მდივანი).	საქ. კ. ენციკლოპედია კომიტეტის გამომცემლობა
Главный редактор МАРИКА БАГАТШВИЛИ	ბერედაქტორი ნ. ზუაბიძე	

შრომის წითელი დროშის ორდენისათვის სპ. კ. ცაიშვილის ვამპირებში სტამბა, თბილისი, ლენინის ქ. № 14.
Ордена Грудового Красного Знамени типография издательства ЦК КП Грузии. 380096 Тбилиси, Ленина 14.

Адрес редакции: 380096, Тбилиси, Ленина, 14.

6/3/90

